

Hallituksen esitys Eduskunnalle lannoitelain

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa vuonna 1986 annettu lannoitelaki Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus) sisältyvien Euroopan yhteisöjen (EY) lannoitedirektiivien kanssa. Sopimuksessa Suomi on sitoutunut yhdenmukaistamiseen lannoitteiden sisältämää kadmiumia koskevaa poikkeusta lukuun ottamatta. Yhdenmukaistaminen edellyttää lannoitteita koskevan sääntelyn lisäksi teknisluonteisia muutoksia myös lain muita lannoitevalmisteita eli maanparannusaineita, lannoitettuja kasvualustoja, typpibakteriävalmisteita ja kompostointivalmisteita koskeviin säännöksiin sekä muutoksia valvontaa, seuraamuksia ja tarkastusmaksujen perintää koskeviin säännöksiin. Esitys sisältää ehdotuksen lain kokonaisuudistukseksi.

Laissa säädettäisiin, kuten nykyisinkin, muun muassa lannoitevalmisteiden laadulle ja merkitsemiselle asetettavista vaatimuksista. Lannoitteiden markkinoinnissa otettaisiin käyttöön lannoiteluettelo, joka sisältäisi luettelon eri lannoitetyypeistä sekä niitä koskevat yksityiskohtaiset laatu- ja merkintävaatimukset. Vain luettelossa mainittuja lannoitteita saisi markkinoida.

Valvonnan osalta muutoksia ehdotetaan lan-

noitevalmisteiden maahantuontia koskeviin säännöksiin. Ehdotuksen mukaan säännönmukaisista maahantuontitarkastuksista luovuttaisiin ja niiden sijasta lannoitevalmisteet tarkastettaisiin rajalla lähinnä pistokokein valmisteita pysäyttämättä. Lain valvontaviranomaisia ja niiden valtuuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan lisäksi täsmennettäväksi ja valvontakeinoja lisättäväksi. Elinkeinonharjoittajien olisi tehtävä toiminnastaan ilmoitus valvontaviranomaiselle ja lisäksi heidän tulisi pitää toiminnastaan tiedostoa valvontaa varten. Valvontaviranomaisena toimisi edelleen maatilahallitus eli käytännössä valtion maatalouskemian laitos.

Lain seuraamusjärjestelmää ehdotetaan lisäksi yksinkertaistettavaksi ja valtuutussäännöksiä täsmennettäväksi. Tarkoituksena on, että lakia alemmanasteiset säädökset annettaisiin jatkossa asetuksen sijasta lähinnä maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Samalla lakiin nykyisin sisältyviä hyvin yksityiskohtaisia säännöksiä ehdotetaan kaikkien lannoitevalmisteiden osalta siirrettäväksi laista alemmanasteisiin määräyksiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	3. Esityksen vaikutukset	7
1. Nykytila	3	3.1. Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset	7
1.1. Tausta	3	3.2. Ympäristövaikutukset	8
1.1.1. Lannoitteiden tuotanto ja kauppa	3	4. Asian valmistelu	8
1.1.2. Muiden lannoitevalmisteiden tuotanto ja kauppa	3	5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	8
1.2. Lainsäädäntö ja käytäntö	3	5.1. Riippuvuus muista esityksistä	8
1.2.1. Lannoitelaki	3	5.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista	8
1.2.2. Käytäntö	4	YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT	10
1.2.3. Muu lainsäädäntö	4	1. Lakiehdotuksen perustelut	10
1.3. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	4	2. Tarkemmat määräykset	18
1.3.1. ETA-sopimus	4	3. Voimaantulo	19
1.3.2. Eräät EY-maat	4	LAKITEKSTI	20
1.3.3. Ruotsi ja Norja	5		
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	6		
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	6		
2.2. Keskeiset ehdotukset	6		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Tausta

1.1.1. Lannoitteiden tuotanto ja kauppa

Lannoitteita ovat eloperäiset lannoitteet ja epäorgaaniset lannoitteet. Lannoitteita käytetään pääasiassa ammattimaiseen kasvinuotantoon edistämään kasvien kasvua ja parantamaan sadon laatua. Lannoitteiden valmistajia on noin 40, joista yhdellä on määräävä asema lannoitemarkkinoilla. Pääosa lannoitteista myydään kaupan keskusliikkeitten välityksellä.

Lannoitteiden käyttö on kiinteästi sidoksissa maataloudessa tapahtuviin muutoksiin. Meneillään oleva kasvinviljelyn supistuminen vähentää lannoitteiden käyttöä arviolta samassa suhteessa viljelyalan supistumisen kanssa. Lannoitteiden myyntimäärät kotimaassa ovat laskeneet viime vuosina nopeasti ja myyntiennuste on edelleen aleneva. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet myös lannoitteista perityt typpi-, fosfori- ja valmisteverot, joita perittiin vuonna 1990 yhteensä 136 miljoonaa markkaa ja vuonna 1991 yhteensä 327 miljoonaa markkaa.

Lannoitteita myytiin Suomessa vuonna 1990 noin 1 200 miljoonaa kiloa ja vuonna 1991 noin 900 miljoonaa kiloa. Myyntimäärät sisältävät kaikki Suomessa myydyt lannoitteet, ulkomainen tuonti mukaan lukien. Lannoitteita vietiin vuonna 1990 noin 408 miljoonaa kiloa ja vuonna 1991 noin 450 miljoonaa kiloa.

Vuonna 1991 myydyistä lannoitteista käytettiin 90 prosenttia peltoviljelyssä, kuusi prosenttia puutarhaviljelyssä ja yksi prosentti metsäviljelyssä. Myynnin veroton arvo oli yhteensä noin 1 100 miljoonaa markkaa. Lannoitteita tuotiin kaikkiaan noin 20 000 tonnia eli suurin osa Suomessa myydyistä lannoitteista oli kotimaisia. Eniten tuotiin lannoitteiden raaka-aineita, joita tuotiin yhteensä noin 670 miljoonaa kiloa.

1.1.2. Muiden lannoitevalmisteiden tuotanto ja kauppa

Muita lannoitevalmisteita ovat maanparannusaineet, lannoitetut kasvualustat, typpibakteerivalmisteet ja kompostointivalmisteet. Maanparannusaineista tärkeimmät ovat kalki-

tusaineet ja maanparannusturve sekä lannoite-
tuista kasvualustoista viljelyturve ja multa. Näitä lannoitevalmisteita käytetään kasvien kasvualustana tai kasvualustan fysikaalisen, kemiallisen tai biologisen tilan muuttamiseksi kasvien kasvuun edulliseksi. Merkittävimmät käyttäjät ovat ammattiviljelijät. Keskusliikkeitten myynnin lisäksi näitä lannoitevalmisteita myydään jossain määrin myös suoramyyntinä lähinnä viljelijöille, kunnille ja seurakunnille.

Suomessa myytävät maanparannusaineet, lannoitetut kasvualustat, typpibakteerivalmisteet ja kompostointivalmisteet valmistetaan pääosin kotimaassa tuonin ollessa hyvin vähäistä. Vuonna 1991 myytiin maanparannusaineista kalkitusaineita yhteensä noin 945 miljoonaa kiloa ja lannoitettuja kasvualustoja noin 800 000 m³ myynnin arvon ollessa yhteensä noin 600 miljoonaa markkaa. Valmistus on keskittynyt muutamiin suurempiin yrityksiin, mutta markkinoilla on myös joitakin pieniä tuottajia.

1.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.2.1. Lannoitelaki

Lannoitevalmisteiden tuotantoa, markkinointia ja maahantuontia sekä näiden valvontaa koskevat säännökset sisältyvät vuonna 1986 annettuun lannoitelakiin (377/86). Lain keskeiset säännökset koskevat lannoitevalmisteiden yleisiä laatuvaatimuksia, kuten haitattomuutta ja tasalaatuisuutta, sekä ostajalle vakuustodistuksessa annettavia tietoja ja merkin-
tätapoja. Laissa on lisäksi säädetty muun muassa lannoitevalmisteiden valmistus- ja säilytystiloille asetettavista vaatimuksista sekä kielletty valmisteiden harhaanjohtava markkinointi. Lakia alemmanasteisilla määräyksillä voidaan lannoitevalmisteille asettaa lisäksi niin sanottuja erityisiä laatuvaatimuksia, joita on nykyisin asetettu esimerkiksi valmisteiden sisältämän kadmiumin ja seleenin sekä ammoniumnitraattilannoitteiden räjähdysvaarattomuuden suhteen. Lain nojalla on annettu lannoiteasetus (383/86) sekä maa- ja metsätalousministeriön päätös eräiden lannoitevalmisteiden laatuvaatimuksista (384/86).

Laki koskee lannoitteiden, maanparannusaineiden, lannoitettujen kasvualustojen, typpi-

bakteerivalmisteiden ja kompostointivalmisteiden maahantuontia ja kauppaa sekä myyntiä varten tapahtuvaa valmistusta. Lisäksi laki koskee teollisuus-, tuotanto- tai muiden laitosten toiminnan yhteydessä syntyvien lannoitteen tai maanparannusaineena käytettäväksi kelpaavien sivutuotteiden luovuttamista silloinkin, kun luovutus tapahtuu vastikkeetta.

Lain mukaan lannoitevalmisteen maahantuojia, valmistajia ja sivutuotteen luovuttajia ovat velvollisia ilmoittamaan toiminnastaan etukäteen valvontaviranomaiselle sekä pitämään toiminnastaan valvontaa varten kirjanpitoa. Valvontaviranomaisena toimivat maatalahallitus ja valtion maatalouskemian laitos, joka on nykyisin organisatorisesti maatalahallituksen osana toimiva tarkastuslaitos. Lannoitelain mukaan jokainen maahantuotava lannoite-erä on pääsääntöisesti tarkastettava maahantuotessa. Valvontaviranomaisilla on muun muassa oikeus kieltää säännösten tai määräysten vastaisen tavaran myynti. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkominen on säädetty rangaistavaksi. Lain vahingonkorvaussäännökset sisältävät lisäksi niin sanotun ankanan vastuun periaatteen, jonka mukaan tahallisesti ja huolimattomuudesta aiheutetun vahingon lisäksi myyjän on korvattava ostajalle myös huolimattomuudesta riippumatta aiheutunut vahinko. Lain nojalla tehdyistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteiden tutkimisesta peritään tarkastusmaksuja, joiden suuruus on määrätty valtion maksuperustelaisa (980/73) säädettyjen perusteiden mukaan.

Lannoitelain 10 §:ään on 5 päivänä kesäkuuta 1992 annetulla lailla (493/92) lisätty valtuutussäännös tarkempien määräysten antamiseen laissa tarkoitettujen tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta. Määräykset antaa maa- ja metsätalousministeriö. Laki tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 1992. Muutos liittyi ETA-sopimuksen voimaansaattamiseen ja sitä vastaava säännös sisältyy nyt kysymyksessä olevan lakiehdotuksen 13 §:n 2 momenttiin.

1.2.2. Käytäntö

Lannoitelain noudattamisen valvonta on nykyisin kohdistunut pääasiassa maahan tuotuihin lannoitevalmisteisiin sekä kotimaassa valmistettuihin epäorgaanisiin lannoitteisiin. Muihin kuin epäorgaanisia lannoitteita valmistaviin

yrityksiin ei esimerkiksi pysyviä tarkastajia ole asetettu.

1.2.3. Muu lainsäädäntö

Kuluttajansuojalaki (38/78) ja siihen liittyvä lainsäädäntö koskee lannoitevalmisteiden kauppaa silloin, kun yksityinen kuluttaja ostaa tuotteita elinkeinonharjoittajalta. Muu kauppa kuuluu kauppalain (355/87) soveltamisalaan. Tuotevastuulaki (694/90) koskee periaatteessa myös lannoitevalmisteita, mutta sen soveltaminen on mahdollista ainoastaan silloin, kun valmisteesta on aiheutunut yksityiselle henkilölle tai vahinkohetkellä pääasiassa yksityiseen tarkoitukseen käytetylle omaisuudelle vahinkoa siksi, ettei valmiste ole ollut riittävän turvallinen. Vahinkoja, jotka kohdistuvat elinkeinotoiminnassa, kuten maatalousyrityksessä käytettyyn omaisuuteen, lain korvausvelvollisuus ei sen sijaan kata. Lannoitevalmisteiden aiheuttamiin vahinkoihin voidaan periaatteessa soveltaa myös vahingonkorvauslakia (412/74). Kaikki edellä mainitut lait ovat yleislakeja, joihin nähdn lannoitelakia sovelletaan täydentävänä, tuotteiden laatua, merkitsemistä ja vahingonkorvausta koskevana erityislakina.

1.3. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

1.3.1. ETA-sopimus

Suomi ja muut Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) kuuluvat maat ovat ETA-sopimuksessa sitoutuneet yhdenmukaistamaan lannoitelainsäädäntönsä Euroopan yhteisöjen (EY) lannoitelainsäädännön kanssa. Sopimus sisältää neljä EY:n lannoitedirektiiviä muutoksineen. EFTA-maat ovat sitoutuneet omaksumaan nämä direktiivit lainsäädäntöönsä lannoitteiden sisältämää kadmiumia koskevaa poikkeusta lukuun ottamatta. ETA-sopimusta ja EY:n lannoitedirektiivejä selostetaan tarkemmin jäljempänä kohdassa 5.2.

1.3.2. Eräät EY-maat

EY-maissa lannoitteiden markkinointi ja laadunvalvonta on järjestetty EY:n voimassa olevien lannoitedirektiivien mukaisesti. Järjestel-

mä perustuu luetteloon lannoitteista, jotka saadaan varustaa "ETY-lannoite" -merkinnällä (ETY-lannoitteet). Järjestelmä koskee kiinteitä ja nestemäisiä epäorgaanisia lannoitteita. Näiden lannoitteiden lisäksi EY-maiden lannoiteluetteloihin sisältyy yleensä muitakin, lähinnä orgaanisia tai kotimaassa markkinoitavaksi tarkoitettuja epäorgaanisia lannoitteita. Useimmissa maissa säännellään lannoitteiden lisäksi myös muiden lannoitevalmisteiden markkinointia ja laatua, vaikka EY:n direktiivit eivät toistaiseksi koskekaan näitä valmisteita. Seuraavassa on tarkasteltu eräiden EY-maiden järjestelmiä lähinnä valvonnan järjestämisen ja rahoituksen kannalta. EY:n direktiivit edellyttävät riittävän valvonnan järjestämistä, mutta jättävät valvontakeinot yksityiskohdissaan jäsenmaiden itsensä päätettäväksi.

Tanskassa lannoitevalmisteiden valvonta on järjestetty EY:n omaksumien periaatteiden mukaisesti lähinnä markkinoinnin valvontana. Erityisistä maahantuontitarkastuksista ei ole säännöksiä. Valmistajalla katsotaan olevan vastuu tuotteen laadusta. Valvonnan kustannusten kattamiseksi peritään valmistajilta ja maahantuojilta jälkikäteen vuotuista maksua valmistus- ja maahantuontimäärien sekä valvontakustannusten, kuten tehtyjen tarkastusten ja analyysien perusteella. Maksu jakaantuu tuotekohtaiseen perusmaksuun sekä määrien ja lannoitevalmistetyypin perusteella määräytyvään maksuun, johon lisätään liikevaihtovero. Valmistajista ja maahantuojista pidetään rekisteriä valvontaa varten.

Myös *Hollannissa* lannoitteiden valvonta on lähinnä markkinavalvontaa, mutta myös rajalla voidaan ottaa näytteitä tullin toimesta. Maahantuonnin yhteydessä tapahtuvan valvonnan kustannukset maksaa maahantuojat. Julkista valvontaa on tarkoitus vähentää sitä mukaa kuin lannoitteiden valmistajat sertifioivat tuotantojärjestelmiään, mutta jossain määrin julkista valvontaa tarvittaneen myös jatkossa. Organisatorisesti valvonta- ja tarkastustoiminnot on eriytetty.

Belgiassa maatalousministeriö hyväksyy lannoitevalmisteiden maahantuojat ja valmistajat. Ennen hyväksymistä asianomaisten tuotteiden laatu tarkastetaan. Kaikki lannoitevalmisteet ovat periaatteessa samanlaisen valvonnan alaisia kuin ETY-lannoitteet, joita tarkastetaan pistokokein. Mikäli ETY-lannoitteiden pakkausvaatimukset eivät markkinoilla täytä niille asetettuja vaatimuksia, niiden markkinointi

voidaan pidättää 30 päiväksi virheen korjaamista varten. Maahantuontierä sen sijaan pidätetään harvoin laadunvalvontaa varten, paitsi milloin on syytä epäillä, etteivät asianomaisen valmistajan tuotteet täytä asetettuja vaatimuksia. Haitallisista aineista analysoidaan lähinnä raskasmetalleja sekä toksisia aineita. Tämä koskee erityisesti orgaanisia maanparannusaineita. Organisatorisesti valvonta on keskitetty maatalousministeriön osana toimivaan tarkastuskeskukseen, joka suorittaa lannoitteiden, maanparannusaineiden, rehujen, torjunta-aineiden ja siementen virallista laadunvalvontaa. Laitoksen palveluksessa on virallisia näytteenottajia ja siihen kuuluu myös kolme analyysilaboratoriota. Kaikki valvonnan kustannukset maksaa ministeriö, joka saa siihen varat valtion budjetin kautta.

Myös *Isossa-Britanniassa* lannoitteista pidetään luetteloa valvonnan järjestämiseksi sekä terveys- että turvallisuuskäyttökohtien huomioimiseksi. Valvonta on pääasiassa markkinavalvontaa, jolloin näytteet otetaan lähinnä myyntipaikoista, mutta myös lannoitteita valmistavista tehtaista. Maahantuontierät voidaan pysäyttää enintään kahdeksi tunniksi näytteenottoa varten. Tarkastus kohdistuu lähinnä haitallisten ja kiellettyjen aineiden valvontaan. Valvontaviranomaisina toimivat paikalliset viranomaiset kustannuksellaan.

Saksassa lannoitelainsäädännön noudattamista valvovat eri liittovaltioiden viranomaiset. Viralliset näytteet otetaan markkinoilla olevista lannoitteista kaupan eri portaissa ja vain harvoin valmistuksen yhteydessä. Erityistä kotimaisen valmistuksen valvontaa tai rajavalvontaa ei ole. Lannoiteluettelossa olevia lannoitteita voidaan ilman eri hyväksymistä tai rekisteröintiä markkinoida. ETY-lannoitteet analysoidaan päteviksi todetuissa tutkimuslaitoksissa EY:n direktiivien mukaisia analyysimenetelmiä noudattaen. Muiden lannoitevalmisteiden osalta käytetään saksalaisten maataloudellisten tutkimus- ja tarkastuslaitosten omia menetelmiä. Muista lannoitevalmisteista kuin lannoitteista tulee ilmoittaa vain tyyppinimi, kuten karjanlanta, turve tai kasvualue. Liittovaltiot maksavat valvonnan kustannukset riippumatta lannoitteen alkuperästä.

1.3.3. Ruotsi ja Norja

Ruotsissa ei ole lannoitelainsäädäntöä eikä virallista valvontajärjestelmää tällä hetkellä.

Norjassa lannoitevalmisteiden maahantuonti ja valmistus ovat luvanvaraisia. Valvontaviranomaisena toimii Statens tilsynsinstitusjoner i landbruket (STIL). Maahantuojat ja valmistajat rekisteröidään. Järjestelmä on sama sekä koti- että ulkomaisille yrityksille. Maahantuonti on tarkoin valvottua ja tuotteilla tulee olla maahantuontilupa. Luvan puuttuessa valmistamista pidätetään tullin valvonnassa, samoin näytteenoton yhteydessä. Maahantuonnin yhteydessä otetut näytteet tutkitaan maatalouden analyysikeskuksessa (Lantbrukets analysen-ter), jota Suomessa vastaa lähinnä Viljavuuspalvelu Oy. Kotimaisesta tuotannosta otetaan näytteet valmistuspaikoilta tai markkinoilta ja nämä näytteet tutkitaan STIL:n laboratoriossa. Valvonnan kustannukset katetaan tarkastusmaksuilla, jotka peritään maahantuojilta ja valmistajilta. He saavat myös analyysitulokset itselleen.

Sekä Ruotsi että Norja ovat Suomen tavoin ETA-sopimuksessa sitoutuneet omaksumaan EY:n lannoitedirektiivit lainsäädäntöön, joten niiden lainsäädäntö tulee ETA-sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä muuttamaan.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa Suomen lannoitelainsäädäntö EY:n lannoitedirektiivien kanssa. Yhdenmukaistaminen edellyttää lannoitteita koskevan sääntelyn muuttamista perusteiltaan sekä lisäksi muutoksia muun muassa lainsäädännön valvontaa, seuraamuksia ja maksujen perintää koskeviin säännöksiin. Muutosten yhteydessä lainsäädännön rakennetta ja säädöstasojähdotetaan eräiltä osin muutettavaksi, mikä merkitsee teknisluonteisia muutoksia myös lain muita lannoitevalmisteita koskeviin säännöksiin.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksen mukaan laissa säädettäisiin, kuten nykyisinkin, muun muassa lannoitevalmisteiden laadulle ja merkitsemiselle asetettavista vaatimuksista. Lannoitteiden markkinoinnissa otettaisiin käyttöön maa- ja metsätalousminis-

terion julkaisema lannoiteluettelo, joka sisältäisi luettelon eri lannoitetyypeistä sekä niitä koskevat yksityiskohtaiset laatu- ja merkintävaatimukset. Vain luettelossa mainittuja lannoitteita saisi jatkossa markkinoida. Tarkoituksena on, että luetteloon otetaan EY:n lannoiteluettelossa mainittu niin sanottu ETY-lannoitteet sekä lisäksi muita nyt puheena olevassa laissa säädetty edellytykset täyttäviä lannoitteita. Tällaisia ovat muun muassa orgaaniset lannoitteet sekä monet tällä hetkellä Suomessa markkinoitavat epäorgaaniset lannoitteet. Lannoitteille voitaisiin edelleen asettaa myös niin sanottuja erityisiä laatuvaatimuksia, kuten vaatimus kadmiumin enimmäispitoisuudesta. Sen sijaan nykyiseen lakiin sisältyvät niin sanottu yleiset laatuvaatimukset tulisivat lannoitteiden osalta harkittaviksi enää lannoitteita luetteloon merkittäessä, mikä ETY-lannoitteiden osalta tapahtuu käytännössä EY:n direktiivien mukaista menettelyä noudattaen direktiivin luetteloa muutettaessa tai täydennettäessä. Yli 28 painoprosenttia typpeä sisältävien ammoniumnitraattilannoitteiden tulisi lisäksi täyttää niille asetettavat erityisvaatimukset.

Valmistetta koskevat tiedot annettaisiin osittajalle kirjallisesti tuoteselosteessa. Tietoja ja merkintätapaa koskevat määräykset sijoitettaisiin pääosin lannoiteluetteloon ja muihin alemmanasteisiin määräyksiin.

Valvonnan osalta oleellisia muutoksia ehdotetaan lannoitevalmisteiden maahantuontia koskeviin säännöksiin. Ehdotuksen mukaan säännönmukaisista maahantuontitarkastuksista luovuttaisiin ja niiden sijasta lannoitevalmisteet tarkastettaisiin rajalla lähinnä pistokokein valvontaviranomaisen laatiman valvontasuunnitelman mukaisesti. Valmisteita ei enää tarkastettaessa pysäytettäisi tulliin, vaan lannoitevalmisteet saisivat mahdollisen näytteenoton jälkeen tulla vapaasti maahan. Yli 28 painoprosenttia typpeä sisältävien ammoniumnitraattilannoitteiden tulee kuitenkin aina täyttää niille asetetut erityisvaatimukset ennen niiden luovuttamista tullista maahantuojalle. Tuonnin valvonnassa noudatettaisiin siten periaatteessa samaa järjestelmää kuin lain nojalla järjestettävässä markkinoinnin ja valmistuksenkin valvonnassa. Muutos on perusteltu myös muiden kuin ETY-lannoitteiden ja lannoitevalmisteiden osalta, koska lannoitevalmisteiden valvonta kokonaisuudessaan joudutaan ETA-sopimuksen edellyttämien muutosten johdosta järjestämään uudelleen.

Valvontasäännöksiin ehdotetaan lisäksi täsmennyksiä lain valvontaviranomaisia ja niiden valtuuksia koskevien säännösten osalta. Samalla viranomaisten valvontakeinoja lisättäisiin. Asianmukaiset valvontakeinot ovat tarpeen valvonnan painopisteen siirtyessä etukäteen suoritetusta valvonnasta jälkikäteen tapahtuvaksi markkinavalvonnaksi. Ehdotuksen mukaan laissa tarkoitettua toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan olisi tehtävä toiminnastaan ilmoitus valvontaviranomaiselle. Lisäksi hänen olisi pidettävä toiminnastaan kirjallista tiedostoa valvontaa varten. Valvontaviranomaisena toimisi edelleen maatilahallitus eli käytännössä maatalouskemian laitos.

Valvontakeinojen lisäksi valvontajärjestelmän muuttaminen edellyttää riittävää seuraamusjärjestelmää. Laissa ehdotetaan nykyisen lain tapaan säädettäväksi säännösten ja määräysten rikkomisesta seuraavista rangaistuksesta ja menettämisseuraamuksista sekä niin sanotun ankaran vastuun periaatteen mukaisesta vahingonkorvausvelvollisuudesta, jonka mukaan myyjän on tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheutetun vahingon lisäksi korvattava ostajalle myös huolimattomuudesta riippumatta aiheutunut vahinko. Rangaistussäännöksiä ehdotetaan samalla yksinkertaistettaviksi.

Lain valtuutussäännökset ovat tällä hetkellä puutteelliset ETA-sopimuksen voimaansaattamista ajatellen. Säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi ja täsmennettäväksi.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

EY:n direktiivien omaksuminen Suomessa edellyttää lannoitevalmisteiden valvontajärjestelmän muuttamista. Valmistuksen valvonta säilyy periaatteessa ainakin alkuvaiheessa ennallaan, joskin valmistajan vastuu valmisteiden ensivalvonnassa korostuu sekä koti- että ulkomaisissa valmisteissa. Virallisella valvonnalla tulee kuitenkin aina riittävästi varmistua myös valmistuksen asianmukaisuudesta. Maahan tuonnin valvonnasta siirrytään markkinoilla olevan tavarain valvontaan, mikä kohdistuu lähinnä myytävänä oleviin ja sellaisiksi tarjottuihin valmisteisiin.

Valvontajärjestelmän muuttaminen edellyttää myös maksujen perimistä koskevan järjestelmän uudistamista perusteiltaan. Tarkoituk-

sena on, että nykyisen suoriteperusteisen järjestelmän sijasta lainsäädännön valvonnan toteuttamisesta johtuvat kustannukset perittäisiin lannoitevalmisteiden valmistajilta ja maahan tuojilta kaksi kertaa vuodessa perittävänä maksuina. Maksut määräytyisivät valmisteryhmäkohtaisesti valmistus- ja maahantuontimäärien perusteella ja ne perittäisiin käytännössä vuosittain huhti- ja lokakuussa. Valvonnan toteuttamisella tarkoitetaan näytteiden ottamista ja tutkimista. Valvonnan suunnittelusta ja järjestelmän ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset jäisivät valtion vastattaviksi. Järjestelmä edellyttää tarkastus- ja valvontatoimintojen erottamista toisistaan lannoitevalvonnan kokonaiskustannuksia laskettaessa.

Valvonnan toteuttamisen eli näytteiden ottamisen ja tutkimisen osuus valtion maatalouskemian laitoksen suorittaman lannoitevalvonnan kokonaiskustannuksista oli vuonna 1991 noin 80 prosenttia, kokonaiskustannusten ollessa yhteensä noin 1,8 miljoonaa markkaa. Nykyisen suoriteperusteisen perimisjärjestelmän mukaiset maksut ovat kattaneet vuosittain noin 45 prosenttia kokonaiskustannuksista. Perintäjärjestelmän muuttaminen lisää näin ollen käytännössä jonkin verran valtiolle perittäviä maksuja. Maksuja olisi joka tapauksessa nykyisessä suoriteperusteisessa järjestelmässäkin jouduttu nostamaan, koska ne ovat jääneet merkittävästi jälkeen omakustannushinnasta.

Organisatorisesti valvontaviranomaisena toimisi edelleen maatilahallitus, käytännössä valtion maatalouskemian laitos. Tarkastus- ja muut valvontatoiminnot laitoksen sisällä eriytettäisiin eri toimintayksiköiksi. Myös valtuutettujen tarkastajien ja näytteenottajien järjestelmä säilytettäisiin periaatteiltaan. Tarkoituksena on kuitenkin, että tarkastajina ja näytteenottajina käytettäisiin jatkossa nykyistä enemmän maaseutupiirien henkilöstöä sekä mahdollisuuksien mukaan edullisempia ostopalveluita.

Muuttuvat valvontatehtävät voidaan valtion maatalouskemian laitoksen ja sen valtuuttamisen tarkastajien ja näytteenottajien osalta hoitaa nykyisin voimavaroin niitä uudelleen kohdentamalla ja henkilöstöä kouluttamalla. Myöskään suunnitelmat maaseutupiirien henkilöstön käyttämisestä valvontatehtävissä eivät merkitse piirien henkilömäärän lisäämistä, vaan tehtäviä siirrettäisiin niille ainoastaan niiden olemassa olevien voimavarojen mukaisesti.

Laitoksen toimintaa sekä valvonta- ja mak-

sujärjestelmää on tarkoitus edelleen kehittää ottaen huomioon teknillisen tarkastuksen komitean -91 14 päivänä syyskuuta 1992 antamassa mietinnössä (komiteanmietintö 1992:30) esitetyt periaatteet.

3.2. Ympäristövaikutukset

Lannoitelainsäädännön keskeisenä tavoitteenä on lannoitevalmisteille asetettavien laatuvaatimusten ja niiden valvonnan keinoin vähentää lannoitteiden käytöstä ympäristölle ja ravintoketjuun aiheutuvia haittoja. Merkittävimpiä näistä haitoista on raskasmetallien keraantuminen luontoon, jota pyritään ehkäisemään muun muassa lannoitevalmisteiden sisältämän kadmiumin enimmäispitoisuutta koskevilla säännöksillä. Tämän vuoksi myös ETA-sopimukseen on neuvoteltu kadmiumia koskeva poikkeus, jonka mukaan EFTA-maat saavat tältä osin säilyttää sopimuksen voimaantullessa voimassa olevat säännöksensä.

4. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä työryhmässä, jossa ovat olleet edustettuina ministeriön lisäksi valtion maatalouskemian laitos maatilahallituksesta sekä lannoiteteollisuus ja maataloustuottajat. Valmisteluvaiheessa ryhmä kuuli tullihallituksen edustajaa. Ryhmän laatimasta luonnoksesta ovat antaneet lausuntonsa oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, ympäristöministeriö, kilpailuvirasto, tullihallitus, maatilahallitus, vesi- ja ympäristöhallitus, maatalouden tutkimuskeskus, Helsingin Yliopisto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Maaseutukeskusten Liitto, Kemira Oy ja Kalkitusyhdistys. Ehdotuksen valmistelua lausuntojen pohjalta on jatkettu työryhmässä.

Kilpailuvirasto katsoi teknillisen tarkastustoiminnan ja siihen liittyvän lainsäädännön yleensäkin aiheuttavan merkittäviä kilpailunrajoituksia. Kilpailuvirasto kiinnitti huomiota myös ehdotetun sääntelyn yksityiskohtaisuuteen, muun muassa lannoiteluettelon käyttöönottoon, sekä valvonnan järjestämiseen. Koska esityksessä kuitenkin on kysymys ETA-sopimuksesta johtuvien velvoitteiden voimaansaatamisesta, toisin sanoen EY:n ja Suomen lain-

säädäntöjen yhdenmukaistamisesta, esitystä ei ole lausunnon johdosta muutettu. Lakiehdotuksen seuraamusjärjestelmää koskevia säännöksiä ja niiden perusteluja on muutettu erityisesti oikeusministeriön lausunnossa esitettyjen huomautusten johdosta. Valvontamaksuja koskevaa sääntelyä on tarkistettu valtiovarainministeriön esittämien huomautusten johdosta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Riippuvuus muista esityksistä

Maatilahallinnossa on vireillä laaja organisaatiouudistus, jonka on määrä tulla voimaan vuoden 1993 alusta lukien. Organisaatiouudistusta koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 25 syyskuuta 1992 (HE 191/1992 vp.). Muutoksen yhteydessä maatilahallitus lakkautettaisiin ja sen tehtävät siirrettäisiin pääosin maa- ja metsätalousministeriölle ja sen alaisille laitoksille. Tarkastustoiminta on suunniteltu keskitettäväksi kahteen tarkastuskeskukseen, joista toiseen kuuluisivat myös valtion maatalouskemian laitoksen nykyiset toiminnot, muun muassa lannoitevalmisteiden valvonta ja tarkastus. Jos organisaatiouudistus toteutuu samanaikaisesti nyt kyseessä olevan lakiehdotuksen voimaantulon kanssa tai ennen sitä, valvontaviranomaiseksi tulisi lakiehdotuksen säännöksiin muuttaa maatilahallituksen sijasta asianomainen uusi tarkastusviranomainen.

5.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Esitys liittyy ETA-sopimuksen voimaansaatamiseen. Sopimusta koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 12 päivänä kesäkuuta 1992 (HE 95/1992 vp.). Sopimukseen sisältyy neljä EY:n lannoitedirektiiviä muutoksineen (76/116/ETY, 77/535/ETY, 80/876/ETY ja 87/94/ETY). Direktiivit koskevat jäsenvaltioiden lannoitelakien, näytteenottomenetelmiä ja lannoitteiden analysointia koskevien lakien sekä yksiravinteisia runsastyyppisiä ammoniumnitraattilannoitteita ja niiden ominaisuuksien, raja-arvojen ja räjähtämättömyyden valvontamenetelmiä koskevien säännösten yhdenmukaistamista.

Neuvoston direktiivi lannoitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (76/116/ETY) muutoksineen koskee lannoittei-

den markkinointia ja laadunvalvontaa. Direktiivin tarkoituksena on lannoitteiden laatua ja merkintää koskevia säännöksiä yhdenmukaistamalla edistää niiden vapaata kauppaa yhteisön alueella. Direktiivi koskee sekä kiinteitä että nestemäisiä epäorgaanisia lannoitteita ja se sisältää luettelon lannoitteista, jotka saadaan varustaa "ETY-lannoite" -merkinnällä. Lannoitteet on merkitty luettelossa kukin tyyppinimellä, ja niistä kuvataan valmistusmenetelmä ja keskeiset ainesosat sekä määrätään ravinteiden vähimmäismäärät ja ilmoitustapa. ETY-lannoitteita on voitava vapaasti markkinoida jäsenvaltioissa.

Suomen lannoitelakia on direktiivin takia muutettava muun muassa lannoitteiden laatua, merkintöjä ja markkinointia koskevien säännösten osalta (ehdotuksen 4—7 §). Myös valvontajärjestelmää on muutettava. Direktiivi on kuitenkin suurimmalta osaltaan tarkoitus saatua voimaan lannoitelain nojalla annettavilla alemmanasteisilla määräyksillä.

ETA-sopimuksen mukaan Suomi ja muut EFTA-valtiot saavat kadmiumin osalta rajoittaa lannoitteiden markkinoille pääsyä sopimuksen voimaantuloajankohtana voimassa olevien vaatimustensa mukaisesti. Suomessa fosforia sisältävissä lannoitteissa saa tällä hetkellä olla enintään 100 mg kadmiumia fosforikilossa (Maa- ja metsätalousministeriön päätös eräiden lannoitevalmisteiden laatuvaatimuksista; 384/86).

Komission direktiivi lannoitteiden näytteenotto- ja analyysimenetelmiä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (77/535/ETY) muutoksineen sisältää säännökset ETY-lannoitteiden virallisessa valvonnassa käytettävistä näytteenotto- ja analyysimenetelmistä. Direktiivin säännökset poikkeavat meillä tällä hetkellä noudatetuista menetelmistä, jotka perustuvat valtion maatalouskemian laitoksen antamiin ohjeisiin. Direktiivin voimaansaattaminen Suomessa edellyttää asianmukaista valtuutussäännöstä lannoitelaisissa. Tällainen valtuutus on jo voimassa olevassa lannoitelaisissa ja samansisältöinen valtuutus sisältyy ehdotuksen 13 § 2 momenttiin.

Neuvoston direktiivi yksiravinteisia runsastyppejä ammoniumnitraattilannoitteita koskevan

jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (80/876/ETY) koskee yksiravinteisia runsastyppejä ammoniumnitraattilannoitteita. Direktiivin tarkoituksena on määrätä yksiravinteiden yhdenmukaistamalla edistää tällaisten lannoitteiden vapaata kauppaa yhteisön alueella sekä taata niiden vaarattomuus ihmisten turvallisuuden ja terveyden sekä työsuojelun kannalta. Direktiivin mukaan yli 28 painoprosenttia tyyppiä sisältävän lannoitteen merkitseminen "ETY-lannoite" -merkinnällä edellyttää, että se täyttää direktiivin liitteessä I säädetyt vaatimukset. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin väliaikaisesti rajoittaa tällaisten valmisteiden markkinointia ihmisten turvallisuuteen liittyvistä syistä ja muutoinkin poikkeustapauksissa. Lisäksi jäsenvaltiot voivat edellyttää tällaisille lannoitteille tehtäväksi lisätarkastuksia, joilla tarkoitetaan lannoitteille suoritettavia räjähtämättömyyskokeita. Direktiivi sisältää vielä eräitä säännöksiä ammoniumnitraattipohjaisten lannoitteiden pakkaamisesta, kuljettamisesta ja varastoimisesta.

Suomessa lannoitteiden kokonaistyyppipitoisuus on nykyisin rajoitettu 28 prosenttiin, josta nitraattityyppiä saa olla enintään 14 prosenttia. Lisäksi lannoitteiden palo- ja räjähdysvaarattomuudesta pitää tietyin edellytyksin hankkia teknillisen tarkastuskeskuksen lausunto. Direktiivin säännöksiä vastaavia määräyksiä ammoniumnitraattilannoitteiden räjähdysherkkyyden osoittamisesta Suomessa ei tällä hetkellä ole. Lain tasolla direktiivi edellyttää asianmukaisia valtuutussäännöksiä (ehdotuksen 5 §:n 1 ja 2 momentti).

Komission direktiivi runsastyyppisten yksiravinteisten ammoniumnitraattilannoitteiden ominaisuuksien, raja-arvojen ja räjähtämättömyyden valvontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (87/94/ETY) muutoksineen sisältää edellä mainittuun direktiiviin 80/876/ETY liittyvät säännökset lannoitteiden sallitusta kuparipitoisuudesta ja räjähtämättömyyskokeisiin liittyvien lämpökäsittelyjen määrästä (direktiivin liite I) sekä viralliset tarkastus-, analyysi- ja koemenetelmät (direktiivin liite II). Lannoitelakiin direktiivi edellyttää asianmukaisia valtuutussäännöksiä (ehdotuksen 5 §:n 2 momentti).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Lain tarkoituksena on ehdotuksen mukaan edistää hyvälaatuisten, turvallisten ja Suomen kasvintuotantoon sopivien lannoitevalmisteiden tarjontaa sekä riittävien tietojen antamista lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille. Tavoitteen mukaisesti markkinoilla olevien lannoitevalmisteiden tulisi täyttää tietyt laatuvaatimukset ja olla käyttötarkoitukseensa sopivia. Lannoitevalmisteet eivät myöskään saisi sisältää sellaisia määriä haitallisia tai vaarallisia aineita tai eliöitä, että niiden käytöstä voisi aiheutua vahinkoa ihmisille, eläimille tai muulle luonnolle. Pyrkimyksenä on erityisesti edistää ympäristön ja ravintoketjun kannalta turvallisten lannoitevalmisteiden tarjontaa.

Ostajan kannalta on tärkeää, että markkinoitavista lannoitevalmisteista ilmoitetaan hänelle riittävästi tietoja esimerkiksi valmisteen koostumuksesta, ominaisuuksista, säilyvyydestä, iästä sekä käyttötarkoituksesta ja -tavasta. Tällöin hän voi välttää muun muassa tarkoituksiinsa soveltumattomien valmisteiden aiheuttamilta taloudellisilta menetyksiltä. Valmisteiden ostajat ja käyttäjät ymmärrettäisiin lain tavoitteen kannalta laajasti, jolloin suojattavia olisivat muun muassa yksityiset kuluttajat ja viljelijät sekä julkisyhteisöt ja elinkeinonharjoittajat.

Laki on lähtökohtaisesti pakottava: lannoitevalmisteiden laadusta ja muista ominaisuuksista tai niille asetettavista merkintä-, pakkaus- ja muista vaatimuksista ei saa vapaasti sopia.

2 §. *Soveltamisala.* Lakia sovellettaisiin, kuten nykyisinkin, lannoitteiden, maanparannusaineiden, lannoitettujen kasvualustojen, typpi-bakteerivalmisteiden ja kompostointivalmisteiden markkinointiin, maahantuontiin ja markkinointia varten tapahtuvaan valmistukseen. Lakia sovellettaisiin edelleen myös teollisuus-, tuotanto- tai muiden laitosten toiminnan yhteydessä syntyvien lannoitteena tai maanparannusaineena käytettäväksi kelpaavien sivutuotteiden luovuttamiseen silloinkin, kun luovutus tapahtuu vastikkeetta. Näiden sivutuotteiden lisäksi lain piiriin ehdotetaan otettavaksi myös lannoitettuna kasvualustana tai kompostointiaineena käytettäväksi kelpaavat sivutuotteet,

joiden käyttö lannoitevalmisteina on viime vuosina merkittävästi lisääntynyt. Soveltamisalan ulottaminen myös sivutuotteiden vastikkeettomaan luovuttamiseen on perusteltua erityisesti niiden sisältämien, hyvin vaihtelevien raskasmetallimäärien sekä terveydellisten haittojen, kuten bakteerien ja pieneliöiden valvomiseksi. Toisaalta on järkevää pyrkiä hyödyntämään viljelykäyttöön sivutuotteet, jotka ovat haitattomia ja turvallisia.

Markkinoinnilla tarkoitettaisiin pykälän 1 momentissa lannoitevalmisteiden tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia, kuten mainontaa ja muuta myynninedistämistä.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin pykälän 2 momentin 1 kohdassa yhdyskuntien jätevesilietteet ja kiinteistöjen sakokaivolietteet, joita valvotaan vesi-, terveydenhoito- ja jätehuoltolakien (264/61, 469/65 ja 673/78) nojalla. Nämä valmisteet jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle kuitenkin vain silloin, kun niitä käytetään sellaisenaan lannoitevalmisteina. Jos niitä sen sijaan käsitellään teknisesti tai käytetään lannoitevalmisteina myytävien tuotteiden valmistukseen, ne kuuluisivat lain piiriin. Teknisellä käsittelyllä tarkoitetaan esimerkiksi lannoitevalmisteen kompostointia, kuivaamista, jauhamista, rakeistamista, pakkaamista tai sekoittamista muiden aineiden kanssa.

Laki ei pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan koskisi myöskään sellaista luonnonlanta- ja maanparannusainetta, jota ei ole myyntiä varten teknisesti käsitelty. Tällaisia ovat esimerkiksi käsittelemätön lanta sekä multa, turve ja hiekka, joita ei ole myyntiä varten pakattu. Soveltamisalaan eivät momentin 3 kohdan mukaan kuuluisi myöskään pienet, alle 50 kiloa painavat maanparannusaine- ja kasvualustaerät niitä maahantuotaessa edellyttäen, ettei niitä ei ole tarkoitettu myyntiin.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan lakia ei pääsääntöisesti sovellettaisi myöskään vientiin eikä maahantuotavaan kauttakulktavaan. Poikkeuksena olisi kuitenkin ETY-lannoitteiden vienti, jonka osalta EY:n järjestelmä edellyttää valvonnan järjestämistä. Maahantuotavalla kauttakulktavalla tarkoitetaan säännöksessä lannoitevalmisteen kuljetusta valtiosta toiseen Suomen kautta ilman, että valmistetta missään vaiheessa tullisäännösten mukaisesti tuodaan Suomeen.

Vastaavat soveltamisalan rajaukset sisältyvät

ETY-lannoitteiden vientiä koskevia muutoksia lukuun ottamatta nykyisin lannoiteasetukseen. Lainsäädännön ulkopuolelle ei kuitenkaan enää voitaisi rajata myöskään pieniä lannoite-eriä eikä tutkimuslaitosten kokeisiin tarkoitettuja lannoitevalmisteita, koska tällaisia valmisteita ei ole rajattu myöskään EY:n direktiivien soveltamisalan ulkopuolelle. Lainsäädännön piiriin on lisäksi katsottu tarpeelliseksi tässä vaiheessa saattaa kotimaisten tuotantolaitosten käsittelemättömistä sivutuotteista myös puun ja oljen tuhka, puun kuoriosat, sahateollisuuden jätteet ja sokeriteollisuuden sivutuotteena syntyvä liejuskalkki, koska niiden käytöstä on käytännössä osoittautunut voivan aiheutua haittaa. Esimerkiksi puunjalostusteollisuuden sivutuotteena syntyvän tuhkan kadmiumpitoisuus on yleensä korkea johtuen siitä, että kuorijätteen joukossa poltetaan kivihiiltä palamisen parantamiseksi.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi lakiehdotuksen tärkeimmät käsitteet. Käsitteet vastaavat kasvinravinteiden määritelmää lukuun ottamatta vähäisin poikkeuksin voimassa olevan lain määritelmiä ja ne perustuvat asianomaisten valmisteiden käyttötarkoituksiin ja ominaisuuksiin. ETY-lannoitteita koskeva määritelmä on laissa uusi.

Lannoitevalmiste määriteltäisiin pykälän 1 kohdassa yleiskäsitteeksi, jolla tarkoitetaan kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia valmisteita eli lannoitteita, maanparannusaineita, lannoitettuja kasvualustoja, typpibakteerivalmisteita, kompostointivalmisteita ja lain soveltamisalaan kuuluvia sivutuotteita. *Lannoitteilla* tarkoitettaisiin pykälän 2 kohdan mukaan aineita ja valmisteita, jotka on tarkoitettu edistämään kasvien kasvua tai parantamaan sadon laatua ja joiden vaikutus perustuu kasvinravinteisiin taikka muihin kasveille, ihmisille tai eläimille hyödyllisiin aineisiin.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin käsite *ETY-lannoitteet*. ETY-lannoitteilla tarkoitettaisiin "ETY-lannoite" -merkinnällä varustettuja lannoitteita, jotka täyttävät niille ehdotetussa laissa tai sen nojalla säädetty tai määrätyt laatu-, merkintä-, pakkaus- ja muut vaatimukset. Nämä vaatimukset tullaan määrittämään käytännössä EY:n direktiivien mukaisesti. Kyseiset lannoitteet sisältyvät EY:n direktiivin 76/116/ETY liitteessä I olevaan lannoiteluetteloon.

Maanparannusaineiden käytön tarkoitukseksi määriteltäisiin pykälän 4 kohdassa maan tai

kasvualustan fysikaalisen, kemiallisen tai biologisen tilan muuttaminen kasvien kasvun edistämiseksi tai sadon laadun parantamiseksi. Maanparannusaineiden vaikutus perustuu, toisin kuin lannoitteiden, pääasiassa muuhun kuin niiden sisältämiin kasvinravinteisiin. Yleisimpiä maanparannusaineita ovat kalkitusaineet ja maanparannusturve.

Lannoitetulla kasvualustalla tarkoitettaisiin pykälän 5 kohdan mukaan teknisesti käsiteltyjä kiinteitä tai nestemäisiä aineita, joihin on lisätty lannoitevalmisteita ja joita käytetään kasvien kasvupohjana. Tekninen käsittely tässä yhteydessä tarkoittaa muun muassa kuivaamista, seulomista ja pakkaamista valmiiksi myyntipakkauksiksi. Lannoitettuja kasvualustoja ovat ennen kaikkea kauppapuutarhoissa käytetty lannoitettu tai kalkittu turve eli niin sanottu viljelyturve sekä multatuotteet (kukkamulta).

Typpibakteerivalmisteiden käytön tarkoituksena on pykälän 6 kohdan mukaan tyypeä sitovien mikrobien siirrostaminen siemeniin tai maaperään ja *kompostointivalmisteiden* käytön tarkoituksena 7 kohdan mukaan kompostin hajoamisen edistäminen tai sen laadun parantaminen. Kompostointivalmisteen vaikutus perustuu määritelmän mukaan pieneliöihin tai kasvinravinteisiin, joten laki ei koskisi biodynaamisia preparaatteja.

Kasvinravinteet ehdotetaan pykälän 8 kohdassa jaoteltavaksi direktiivin 76/116/ETY mukaisesti pääravinteisiin, sivuravinteisiin ja hivenravinteisiin. Pääravinteilla tarkoitettaisiin tyypeä, fosforia ja kaliumia, sivuravinteilla kalsiumia, magnesiumia, natriumia ja rikkiä sekä hivenravinteilla booria, kobolttia, kuparia, rautaa, mangaania, molybdeenä ja sinkkiä. Määritelmä poikkeaa jossain määrin Suomessa nykyisin noudatetusta jaottelusta.

2 luku. Lannoitteiden valmistus, markkinointi ja maahantuonti

4 §. *Lannoiteluettelo.* Pykälän mukaan Suomessa otettaisiin direktiivin 76/116/ETY mukaisesti käyttöön lannoiteluettelo. Pykälän 1 momentin mukaan luettelo olisi tyhjentävä eli vain siinä mainittuja lannoitteita saisi jatkossa maahantuoda, markkinoida ja valmistaa markkinointia varten.

Luetteloon merkittäisiin ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan ne lannoitteet, jotka on lueteltu direktiivin 76/116/ETY liitteessä I, sel-

laisena kuin se on sisällytettynä ETA-sopimukseen. Myös EY:n luetteloon tehtävät muutokset otettaisiin jatkossa huomioon edellyttäen, että ne hyväksytään ETA-säädöksiä ETA-sopimuksen mukaista menettelyä noudattaen. EY:n luettelo sisältää listan lannoitteista, jotka saadaan varustaa merkinnällä "ETY-lannoite" edellyttäen, että ne täyttävät tällaisille lannoitteille luettelossa ja muualla EY:n lannoitedirektiiveissä määrätty vaatimukset. Lannoitteet on merkitty luetteloon tyyppinimellä. Luettelo sisältää sekä kiinteitä että nestemäisiä epäorgaanisia lannoitteita. Orgaanisia lannoitteita direktiivi ei sen sijaan koske.

ETY-lannoitteiden lisäksi Suomen lannoiteluetteloon voitaisiin ehdotuksen mukaan hyväksyä merkittäväksi muitakin lannoitteita edellyttäen, että ne ovat käyttötarkoitukseensa sopivia eivätkä sisällä ihmisten, eläinten tai muun luonnon kannalta vahingollista määrää haitallisia aineita. Päätöksen tekisi maa- ja metsätalousministeriö, joka voisi lisätä lannoitteita luetteloon hakemuksesta tai oma-aloitteisesti. Viimeksi mainittu on perusteltua esimerkiksi siirtymävaiheessa, jolloin tavallisimmat kotimaiset lannoitteet, joita ei ole merkitty EY:n lannoiteluetteloon tai joiden vaatimukset poikkeavat EY:n vaatimuksista, voitaisiin merkitä luetteloon ilman eri hakemusta.

Määräykset hakemuksessa ilmoitettavista tiedoista ja hakemusmenettelystä antaisi pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö. Hakemusmenettely koskee käytännössä vain kotimaisia lannoitteita, koska EY:n lannoiteluetteloon mahdollisesti lisättävät lannoitteet merkitään automaattisesti myös Suomen lannoiteluetteloon heti, kun EY:n direktiivin muutos on asianmukaisesti hyväksytty osaksi ETA-sopimusta.

5 §. *Laatuvaatimukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi laatuvaatimuksista, joiden mukaisia kaikkien markkinoitavien, maahantuotavien ja markkinointia varten valmistettavien lannoitteiden tulisi olla. Tarkoituksena on, että ETY-lannoitteita koskevat vaatimukset tulevat noudattamaan direktiivien 76/116/ETY, 80/876/ETY ja 87/94/ETY vaatimuksia. Direktiiveistä ensin mainittu koskee kaikkia EY:n lannoiteluetteloon merkittyjä lannoitteita ja kaksi viimeksi mainittua yli 28 painoprosenttia tyyppä sisältäviä ammoniumnitraattilannoitteita. Muille kuin ETY-lannoitteille laatuvaatimukset voidaan määrätä myös direktiiveistä

poiketen maa- ja metsätalousministeriön harkinnan mukaisesti.

Pykälän 1 momentin mukaan lain piiriin kuuluvien lannoitteiden tulisi täyttää ensinnäkin kullekin lannoitetyypille erikseen määrätty yksityiskohtaiset laatuvaatimukset. Nämä laatuvaatimukset, joita ovat esimerkiksi valmistusmenetelmä, keskeiset ainesosat sekä ravinteiden enimmäis- tai vähimmäismäärä, määrättäisiin, kuten EY:ssäkin, yleensä lannoiteluettelossa. Määräykset antaisi maa- ja metsätalousministeriö. Suomen nykyiseen lannoitelainsäädäntöön vastaavia vaatimuksia ei sisälly, vaan lannoitteille on asetettu ainoastaan eräitä yleisluontoisia laatuvaatimuksia.

Yksityiskohtaisten laatuvaatimusten lisäksi lannoitteille voitaisiin nykyiseen tapaan asettaa myös niin sanottuja erityisiä laatuvaatimuksia. Näitä ovat esimerkiksi lannoitteiden sisältämää seleeniä tai kadmiumia koskevat vaatimukset. ETY-lannoitteille direktiiveistä poikkeavia vaatimuksia voidaan kuitenkin ETA-sopimuksen mukaan asettaa enää kadmiumin suhteen.

Pykälän 2 momentti koskee yli 28 painoprosenttia tyyppä sisältävien ammoniumnitraattilannoitteiden lisävaatimuksia, joita olisivat tiedot, direktiivien 80/876/ETY ja 87/94/ETY mukaiset lisävaatimukset ja rajoitukset sekä räjähtämättämyyskokeet. Tällaisia vaatimuksia on direktiivin 80/876/ETY mukaan mahdollista asettaa kansallisesti. Ehdotuksen mukaan näiden lannoitteiden tulisi täyttää niitä koskevat vaatimukset jo ennen niiden vapauttamista tullivalvonnasta. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että tulli tulee säännöllisesti valvomaan näiden lannoitteiden vaatimuksenmukaisuutta ja pysäyttämään tavarankäytön siksi, kunnes vaatimukset täyttyvät ja räjähtämättämyyskokeet on suoritettu.

Suomessa ammoniumnitraattilannoitteiden kokonaistyyppipitoisuus on nykyisin rajoitettu maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä 28 prosenttiin, josta nitraattityyppä saa olla enintään 14 prosenttia. Lisäksi seoslannoitteiden palo- ja räjähdysvaarattomuudesta pitää tietyin edellytyksin hankkia teknillisen tarkastuskeskuksen lausunto. Erityisiä säännöksiä ammoniumnitraattilannoitteiden räjähdysherkkyyden osoittamisesta meillä ei tällä hetkellä ole. Tällaisia lannoitteita koskee kuitenkin ammoniumnitraattiasetus (171/84), joka sisältää muun muassa säännöksiä näiden valmisteen kuljetuksesta ja varastoinnista.

Direktiivien omaksuminen merkitsee ammo-

niumnitraattilannoitteiden osalta käytännössä sitä, että rajoitukset näiden lannoitteiden enimmäistyyppipitoisuudesta poistuvat. Jos lannoite täyttää sille asetetut vaatimukset, mukaan lukien suoritettut räjähtämättömyyskokeet, sitä voidaan periaatteessa vapaasti markkinoida. Käytännössä ammoniumnitraattiasetus, jota ei ole ETA-sopimuksen johdosta tarpeen muuttaa, asettaa kuitenkin merkittäviä rajoituksia tällaisten valmisteiden kuljetukselle ja varastoinnille.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset lannoitteena käytettävillä sivutuotteille asetettavista laatuvaatimuksista. Laatuvaatimusten, esimerkiksi kadmiumin enimmäispitoisuuden asettaminen näille valmisteille on tarpeen samasta syystä kuin muillekin lannoitevalmisteille eli muun muassa ympäristönsuojellullisista syistä. Myös nykyiseen lainsäädäntöön sisältyy vastaavia vaatimuksia.

6 §. *Merkitseminen.* Voimassa olevan lain mukaan lannoitteista on annettava ostajalle vakuustodistus, jossa on laissa ja asetuksessa säädetyt tiedot. Säännös on lain tavoitteen kannalta keskeinen. Vakuustodistusta koskevaa säännöstöä ehdotetaan nyt muutettavaksi siten, että lakiin otettaisiin vakuustodistuksen yksityiskohtaisen sisällön sijasta vain valtuutussäännös tarkempien merkintämääräysten antamiseen alemmanasteisilla määräyksillä.

Ehdotettu valtuutus sisältyy pykälän 1 momenttiin. Sen mukaan määräykset ostajalle annettavista tiedoista antaisi maa- ja metsätalousministeriö. Tarkoituksena on määrätä vaatimukset vastaamaan direktiiveissä 76/116/ETY ja 80/876/ETY mainittuja merkintävaatimuksia. Vakuustodistuksen nimi ehdotetaan samalla muutettavaksi tuoteselosteeksi, mikä paremmin vastaa lannoitedirektiiveissä käytettyä ilmaisua. Pykälän 1 momentin mukaan ministeriö voisi määrätä vaatimuksia myös lannoitteina käytettäväksi kelpaaville sivutuotteille.

Pykälän 2 momentti sisältää säännökset merkintätavasta. Säännös vastaa periaatteiltaan direktiivin 76/116/ETY vaatimuksia. Sen mukaan tuoteseloste olisi pääsääntöisesti painettava tai kiinnitettävä lannoitepakkaukseen. Poikkeuksena olisivat kuitenkin yli 100 kiloa painavat pakkaukset ja irtotavara, joita koskevat merkinnät saataisiin tehdä myös tavaran mukana seuraaviin asiakirjoihin, kuten lähetelistaan ja kuormakirjaan. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkempia määräyksiä mer-

kintöjen tekemistavasta. Näiden määräysten on tarkoitus noudattaa direktiivien vastaavia säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö määräisi myös ilmoitettujen tietojen sallitut poikkeamat tarkastuksessa todettuun arvoon verrattuna. Kyseiset toleranssit sisältyvät direktiivin 76/116/ETY liitteeseen III ja ne on tarkoitus määrätä vastaamaan sanottuja poikkeamia.

7 §. *Pakkausmääräykset.* Lannoitedirektiivit sisältävät useita säännöksiä lannoitteiden pakkaamisesta. Näiden säännösten voimaansaattamiseksi lain 7 §:ään ehdotetaan otettavaksi valtuutussäännös tällaisten määräysten antamiseen alemmanasteisilla määräyksillä. Norminantajaksi ehdotetaan tässäkin tapauksessa maa- ja metsätalousministeriötä.

3 luku. Muiden lannoitevalmisteiden valmistus, markkinointi ja maahantuonti

8 §. *Laatuvaatimukset.* Pykälä sisältää säännökset maanparannusaineille, lannoitetuille kasvulaustoille, tyypibakteerivalmisteille ja kompostointivalmisteille asetettavista laatuvaatimuksista. Vaatimukset koskevat myös maanparannusaineina, lannoitettuina kasvualustoina tai kompostointivalmisteina käytettäväksi kelpaavia sivutuotteita. Laissa säädetyt vaatimukset ovat yleisluontoisia ja ne vastaavat vähäisin poikkeuksin voimassa olevaan lannoitelain vastaavia vaatimuksia. Pykälän 2 momentin mukaan näille lannoitevalmisteille voitaisiin lisäksi asettaa yksityiskohtaisia laatuvaatimuksia sekä erityisiä laatuvaatimuksia alemmanasteisilla määräyksillä. Erityisiä laatuvaatimuksia esimerkiksi kadmiumin suhteen kyseisille lannoitevalmisteille on asetettu nykyisinkin, sen sijaan yksityiskohtaisia laatuvaatimuksia ei tällä hetkellä ole. Tällaisia vaatimuksia kuitenkin valmistellaan. Direktiivit eivät koske nyt puheena olevia lannoitevalmisteita.

Pykälän 1 momentissa säädettäviä yleisluontoisia vaatimuksia olisivat haitattomuus, tasalaatuisuus ja sopivuus käyttötarkoitukseen. Valmisteiden tulisi lisäksi olla käytön kannalta oleellisilta ominaisuuksiltaan sellaisia kuin ostajalla yleensä on kyseisen tavaran kaupassa aihetta otaksua. Voimassa olevasta laista poiketen ostaja ja myyjä eivät voisi sopia muunlaisen tavaran kaupasta. Sääntelyn sisältämän

yhteiskunnallisen intressin vuoksi lainsäädännön on oltava pakottavaa.

9 §. *Tyypinimen ja kaupanimen vahvistaminen.* Voimassa olevan lannoitelain mukaan lannoitevalmisteiden valmistajan ja maahan-tuojan on ilmoitettava valtion maatalouskemian laitokselle tavarann tyypinimike sekä alistettava se ja valmisteen kaupanimi sekä vakuustodistuksen merkinnät laitoksen vahvistettavaksi. Lannoiteasetuksessa on yksityiskohtaiset säännökset siitä, mitä eri valmisteiden tyypinimikkeitä vahvistettaessa on otettava huomioon. Säännökset koskevat kaikkia lannoitevalmisteita, mukaan lukien lannoitteet.

Lannoitteiden markkinoinnissa otetaan ehdotuksen mukaan käyttöön lannoiteluettelo, jossa lannoitteiden tyypinimet vahvistetaan. Erityistä vahvistusmenettelyä ei näin ollen enää tarvita. Muille lannoitevalmisteille ei sen sijaan tule olemaan luetteloa, jossa tyypinimet vahvistettaisiin, joten niitä koskeva vahvistusmenettely on syytä säilyttää. Samalla voidaan edelleen valvoa, että käytettävät tyypinimet tai kaupanimet eivät ole kuluttajan kannalta harhaanjohtavia. Menettelyä ehdotetaan nykyiseen verrattuna yksinkertaistettavaksi ja sääntelytasoa siirrettäväksi asetustasolta alemmanasteisiin määräyksiin.

10 §. *Merkitseminen.* Pykälä sisältää vastaavat säännökset ostajalle maanparannusaineista, lannoitetuista kasvualustoista, typpibakteerivalmisteista, kompostointivalmisteista ja lain piiriin kuuluvista sivutuotteista annettavista tiedoista ja ilmoittamistavasta, kuin edellä 6 §:ssä on lannoitteiden osalta ehdotettu säädettäväksi. Säännös vastaa voimassa olevan lain periaatteita, mutta lannoitteiden tapaan lakiin ehdotetaan yksityiskohtaisten merkintäsäännösten sijasta otettavaksi lähinnä valtuutussäännökset asiaa koskevien määräysten antamiseen ministeriötasolla. Ministeriö antaisi myös määräykset tuoteselosteissa ilmoitetun arvon sallituista poikkeamista tarkastuksessa todettuun arvoon nähden.

Nyt puheena olevien lannoitevalmisteiden vaikuttavuutta on joissain tapauksissa vaikea todentaa. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan näiden valmisteiden osalta edelleen otettavaksi säännös, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää valmisteen käytön kannalta epäolennaisten tietojen ilmoittamisen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi käytännön kannalta merkityksettömän pienten ravinnepitoisuuksien ilmoittaminen tai sellaisten hiven-

aineiden ilmoittaminen, joiden vaikutusta ei ole voitu kiistatta selvittää. Säännös on tarpeen kuluttajan suojelemiseksi harhaanjohtavilta väärän mielikuvan antavilta tiedoilta.

4 luku. Valvonta

11 §. *Valvontaviranomaiset.* Valvontaviranomaisena toimisi ehdotetun pykälän mukaan maatilahallitus, käytännössä sen osana toimiva valtion maatalouskemian laitos. Maahantuontia valvoisi maatilahallituksen ohella tullilaitos. Maa- ja metsätalousministeriölle kuuluisi ympäri viranomaisena lannoitevalmisteiden valmistuksen, markkinoinnin ja valvonnan yleinen ohjaus.

12 §. *Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat.* Valvontaviranomaisena maatilahallituksen tehtävänä on huolehtia riittävän valvonnan järjestämisestä, muun muassa tarpeellisten tarkastusten suorittamisesta. Tarkastuksia varten maatilahallitus tulisi pykälän 1 momentin mukaisesti kirjallisesti valtuuttamaan virkamiehen vastuulla toimivia tarkastajia ja näytteenottajia valvontatehtäviin, joita olisivat lähinnä valvontaan liittyvät viralliset toimenpiteet, kuten näytteiden ottaminen ja valvontaan liittyvien tarkastusten tekeminen. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesta valamenettelystä luovut-taisiin.

Valvontaviranomaisen edustajien lisäksi vain valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat voisivat periaatteessa osallistua valvontaan. Valtuutetun tarkastajan tai näytteenottajan ollessa estynyt suorittamasta tehtävänsä ja muutoinkin poikkeustapauksissa myös muu maatilahallituksen määräämä esteetön henkilö taikka tulliviranomainen tai poliisiviranomainen maatilahallituksen ohjeiden mukaisesti voisi kuitenkin hoitaa valvontatehtäviä. Tästä ehdotetaan säädettäväksi pykälän 2 momentissa.

Valtuutettujen tarkastajien ja näytteenottajien järjestelmä vastaa nykyistä lainsäädäntöä ja käytäntöä. Valtuutettuja tarkastajia on tällä hetkellä noin 43 ja näytteenottajia sama määrä. Tarkastajat ja näytteenottajat hoitavat valvontatehtäviä yleensä sivutoiminaan. Tarkoituksena on, että näissä tehtävissä käytettäisiin jatkossa nykyistä enemmän maaseutupiirien virkamiehiä, mikä edellyttää kuitenkin näiden virkamiesten kouluttamista asianomaisiin tehtäviin sekä mahdollisuuksien mukaan edullisempia ostopalveluita.

13 §. *Tarkastukset.* Pykälässä ehdotetaan

säädettäväksi valvontaviranomaisten sekä valtuutettujen tarkastajien ja näytteenottajien valtuuksista valvontaa suoritettaessa. Oikeus tarkastusten suorittamiseen olisi pykälän 1 momentin mukaan maatilahallituksella sekä valtuutetuilla tarkastajilla ja näytteenottajilla. Tarkastusoikeus koskee kaikkien lannoitevalmisteiden valmistusta, maahantuontia, markkinointia ja luovuttamista sekä näihin liittyvää valmisteiden säilytystä ja kuljetusta. Tarkastuksen suorittajalla olisi oikeus valvontaa varten tarkastaa lannoitevalmisteita, valmistus- ja pakkaustiloja, varastointi- ja myyntipaikkoja, kuljetusvälineitä ja 15 §:ssä säädettävää tiedostoa. Tarkastusoikeus ei enää ulottuisi elinkeinonharjoittajan kirjanpitoon, koska tiedostosta on arvioitu voitavan saada riittävät tiedot esimerkiksi lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden ostoista ja myynneistä. Tarkastuksessa saataisiin myös ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä raaka-aineista ja valmiista tuotteista. Valvonnan järjestämiseksi maatilahallitus voisi lisäksi asettaa lannoitevalmisteiden maahantuontipaikkakunnille näytteenottajia ja valmistuslaitoksiin pysyvän tarkastajan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan maa- ja metsätalousministeriölle annettavaksi norminantovaltuutus tarkempien määräysten antamiseen 1 momentissa mainittujen tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta. Kysymyksessä ovat tarkastuksia ja näytteitä koskevat yleisluonteiset määräykset tapauskohtaisen valvonnan järjestämisen jäädessä valvontaviranomaisen tehtäväksi. Säännöksen nojalla tullaan saattamaan voimaan ETA-sopimukseen sisältyvät näytteenottoa ja analysointia koskevat lannoitedirektiivit, jotka poikkeavat meillä tällä hetkellä valtion maatalouskemian laitoksen ohjeiden perusteella noudatetuista menetelmistä. Säännös vastaa voimassa olevassa lannoitelaisa 1 päivästä elokuuta 1992 voimassa ollutta säännöstä.

14 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että valvontaviranomainen saa tiedon valvottavien yritysten olemassaolosta ja sijainnista. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan elinkeinonharjoittajalle säädettäväksi ilmoitusvelvollisuus toiminnastaan. Pykälän 1 momentin mukaan laissa tarkoitettua toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan olisi tehtävä toiminnastaan kirjallinen ilmoitus maatilahallituksen asianomaisista elinkeinonharjoittajista pitämään rekisteriin.

Ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoituksen tekemisestä määrättäisiin pykälän 2 momentin mukaan tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Tarkoituksena on, että ilmoitusvelvollisuus koskisi toiminnan aloittamista, lopettamista ja siinä tapahtuneita muutoksia. Uudesta yrityksestä tulisi ilmoittaa vähintään kuukautta ennen ilmoituksenvaraisen toiminnan aloittamista ja toiminnan lopettamisesta tai muutoksista viipymättä. Aloittamisilmoituksen tulisi sisältää muun muassa tiedot yrityksen nimestä, valmistus-, myynti-, varasto- ja muista toimipaikoista, omistajasta tai haltijasta sekä heidän yhteystiedoistaan ja toiminnan laadusta (valmistus, maahantuonti, kauppa) sekä tarpeelliseksi katsottavat tiedot valmistettavista, maahantuotavista tai myytävistä valmisteista.

Kotimaassa tapahtuvan valmistuksen valvonnan järjestämiseksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ennakkotarkastuksen suorittamisesta lannoitevalmisteiden valmistusta aloittavassa tuotantolaitoksessa. Säännöksen mukaan valmistajan olisi ainakin varattava maatilahallitukselle tilaisuus laitoksen tarkastamiseen ennen toiminnan aloittamista.

Vastaavia toimintaa koskevia ilmoituksia edellytetään valmistuksen, maahantuonnin ja sivutuotteiden luovutuksen osalta tehtäväksi myös voimassa olevan lannoitelain nojalla. Nyt ehdotettu ilmoitusvelvollisuus on kuitenkin kattavampi käsittäen muun muassa kaiken lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan, markkinointi mukaan lukien, ja koskien toiminnan aloittamisen lisäksi myös kaikkia muutoksia ja toiminnan lopettamista. Ilmoituksista ei ole nykyisin myöskään pidetty lain nojalla rekisteriä, joskin ne ja vakuustodistukset on käytännössä kirjattu. Ehdotetut muutokset ovat tarpeen valvontajärjestelmässä tapahtuvien muutosten vuoksi.

15 §. *Tiedosto.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta pitää lannoitevalmisteiden valmistuksesta, markkinoinnista ja maahantuonnista tiedostoa. Tiedosto olisi luettelo tai muu vastaava selvitys, josta tulisi käydä ilmi valvontaa varten tarpeelliset tiedot. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkemmat määräykset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä. Tarkoituksena on, että tiedostossa olisivat muun muassa tiedot lannoitevalmisteiden ostoista ja myynneistä, raaka-aineiden ostoista sekä valmisteiden säilytyspaikoista. Myös valmisteita koskevat kiellot

tulisi merkitä tiedostoon. Ehdotus merkitsisi voimassa olevaan lannoitelakiin sisältyvien elinkeinonharjoittajan kirjanpitovelvollisuutta koskevien säännösten tarkentamista. Muutos on tarpeen valvonnan painopisteen siirtyessä etukäteen tapahtuvasta valvonnasta pääsääntöisesti jälkikäteen suoritettavaan valvontaan.

Pykälän 2 momentin mukaan maahantuojan ja valmistajan on ilmoitettava maatilahallitukselle sen tarkemmin määräämällä tavalla lannoitevalmisteiden maahantuonti- ja valmistusmäärät sekä valmistukseen käytettyjen raaka-aineiden määrät. Ilmoitukset ovat tarpeen tilastointia ja jäljempänä 18 §:ssä säädettyjen maksujen perimistä varten. Tilastointia varten ilmoitus tultaneen vaatimaan useita kertoja vuodessa.

16 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi salassapitovelvollisuudesta, jonka tarkoituksena on suojata elinkeinonharjoittajaa tarkastuksissa ja muussa valvonnassa kertyvien tietojen asiattomalta leviämiseltä. Tarkastaja tai muu henkilö, joka lain täytäntöönpanon yhteydessä saa tietoja elinkeinonharjoittajan liike- tai ammatillisaisuudesta tai taloudellisesta asemasta, ei saa paljastaa tietoja tai käyttää niitä ansiotarkoituksessa hyödykseen ilman elinkeinonharjoittajan suostumusta. Salassapitovelvollisuus ei estäisi tietojen antamista maatilahallitukselle, tullilaitokselle tai maa- ja metsätalousministeriölle niille säädettyjen tehtävien suorittamiseksi eikä myöskään rikosten selvittämisen tai muutoksenhaun yhteydessä.

17 §. *Valvonnan tulosten julkaiseminen.* Voimassa olevassa laissa on säädetty mahdollisuudesta maa- ja metsätalousministeriön määräyksestä julkistaa valvontatarkastusten yksityiskohtaiset tulokset, myös yritysten nimet. Järjestelmä ehdotetaan nyt muutettavaksi avoimemmaksi siten, että tulosten julkaiseminen olisi säännönmukaista. Julkaiseminen soveltuu hyvin jälkikäteen toimivaan valvontaan ja siksi sen merkitys kasvaa valvontajärjestelmän muuttuessa.

Tulokset julkaisisi ehdotuksen mukaan maatilahallitus maa- ja metsätalousministeriön antamien tarkempien määräysten mukaisesti. Tarkoituksena on, että ministeriö antaisi yleisluonteisia määräyksiä muun muassa julkaistavista tiedoista, julkaisutavasta ja -tiheydestä. Maatilahallitus voisi luonnollisesti edelleen julkaista harkintansa mukaan myös yleisluontoisia tilastotietoja.

18 §. *Valvontamaksut ja palkkiot.* Voimassa olevan lannoitelain mukaan valtiolle peritään elinkeinonharjoittajilta tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteiden tutkimisesta sekä muista valvontaviranomaisen suorittamista toimenpiteistä maksuja, joiden suuruus määrätään valtion maksuperustelain mukaisesti suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten perusteella. Tällainen suoriteperusteinen, yksittäisiä toimenpiteitä koskeva maksujärjestelmä ei ole käytännössä mahdollinen EY:n lannoitteiden markkinajärjestelmässä, joka edellyttää maahantuontitarkastuksista luopumista ja perustuu valmistuksen ja markkinoilla olevan tavarain valvontaan. Valvonnan kustannuksia ei ole kuitenkaan perusteltua jättää yksinomaan yhteiskunnan maksettavaksi.

Maksujen perimisessä ehdotetaan tämän vuoksi pykälän 1 momentissa siirryttäväksi järjestelmään, jossa lainsäädännön valvonnan toteuttamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset perittäisiin lannoitevalmisteiden maahantuojilta ja valmistajilta kaksi kertaa vuodessa, käytännössä huhti- ja lokakuussa, perittävinä maksuina. Valvonnan toteuttamisella tarkoitetaan tällöin näytteiden ottamista ja niiden tutkimista sen selvittämiseksi, täyttävätkö valmisteet niille säädetyt tai määrättyt vaatimukset. Valvonnan suunnittelusta ja järjestelmän ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset jäisivät valtion vastattaviksi. Valmisteryhmillä tarkoitetaan säännöksessä paitsi valmisteiden jakoa lannoitteisiin, maanparannusaineisiin, lannoitettuihin kasvualustoihin, typpibakteerivalmisteisiin ja kompostointivalmisteisiin, myös yksityiskohtaisempaa jakoa näiden ryhmien sisällä, esimerkiksi orgaaniset lannoitteet, epäorgaaniset lannoitteet, huonekasvilannoitteet, kalkitusaineet, turvetuotteet, multa ja turve. Näiden maksujen lisäksi maatilahallitus voisi periä erillisiä maksuja erityistutkimuksista, joilla tarkoitetaan esimerkiksi erityisen riskialttiin tai lukuisia valvontatoimenpiteitä vaativien valmisteiden tutkimista.

Pykälän 1 momentin viimeinen virke sisältää yleisen viittauksen valtion maksuperustelakiin (150/92). Siltä osin kuin pykälässä ei ole muuta säädetty, sovellettaisiin maksuihin maksuperustelakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi säännökset maksujen perimisestä, viivästyskorosta, vähäisten saatavien perimättä jättämisestä ja muista vastaavista järjestelyistä. Maksuperuste-

lain nojalla maa- ja metsätalousministeriö määrsi maksujen suuruuden.

Maksujen suuruuden määrittäminen ja kohdistaminen edellyttää tarkastustoiminnan ja muun valvonnan kustannusten erottamista toisistaan lannoitevalvonnan kokonaiskustannuksia laskettaessa. Maahantuonti- ja valmistusmäärien perusteella perittävät maksut perittäisiin käytännössä elinkeinonharjoittajien lain 15 §:n 2 momentin nojalla tekemien valmistus- ja maahantuontimääriä koskevien ilmoitusten perusteella. Järjestelmän valvonnassa käytettäisiin apuna 14 §:ssä säädettyä rekisteriä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtuutetuille tarkastajille ja näytteenottajille voitaisiin suorittaa tarkastuksista ja näytteenotosta maa- ja metsätalousministeriön vahvistamia palkkioita ja korvauksia.

Laitoksen toimintaa sekä valvonta- ja maksujärjestelmää on tarkoitus edelleen kehittää ottaen huomioon teknillisen tarkastuksen komitean -91 14 päivänä syyskuuta 1992 antamassa mietinnössä (komiteamietintö 1992:30) esitetyt periaatteet.

5 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset

19 §. *Kielto*. Ehdotetun pykälän mukaan maatilahallitus voisi käyttää lain täytäntöönpanossa pakkokeinoina kieltoja. Pykälän 1 momentin mukaan maatilahallituksen tulee kieltää lannoitevalmisteen maahantuonti, markkinointi, valmistus tai 2 §:ssä tarkoitetun sivutuotteen vastikkeeton luovutus, jos valmiste ei täytä sille laissa tai sen nojalla asetettuja vaatimuksia. Kielto tulisi kohtuussyistä antaa määräaikaisena, jos sen perusteena oleva puutteellisuus on poistettavissa. Tällainen kielto on heti peruutettava, jos sen peruste on poistettu tai sillä ei enää ole merkitystä kiellon määräämisen kannalta.

Kieltopäätökset ovat käytännössä viranomaisten pakkokeinoina tehokkaita vain, jos ne voidaan panna heti täytäntöön. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan vielä säädettäväksi, että annettua kieltopäätöstä olisi noudatettava siitä huolimatta, että siitä olisi valitettu. Elinkeinoonharjoittajan aseman turvaamiseksi säännöksessä ehdotetaan myös, että muutoksenhakuviranomainen, käytännössä korkein hallinto-oikeus, voisi muutoksenhakua käsitellessään kieltää tai keskeyttää täytäntöönpanon.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 mo-

mentissa tarkoitettulla tavalla maahantuontikieltoon asetetut lannoitevalmisteet tulee maahantuojan palauttaa tai hävittää maatilahallituksen hyväksymällä tavalla, ellei valmistetta koskevaa puutetta ole mahdollista poistaa. Käytännössä tällöin tulevat noudatettavaksi myös tullilainsäädännön asiaa koskevat määräykset.

Ehdotus merkitsee voimassa olevan lain kieltoa koskevien säännösten yksinkertaistamista. Samalla säännökset on tarkistettu ETA-sopimukseen sisältyvien lannoitevalmisteiden periaatteiden mukaisiksi. Voimassa olevassa laissa on useita säännöksiä maahantuonnin, valmistuksen, myynnin tai sivutuotteen luovuttamisen kieltämistä.

20 §. *Uhkasakko*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maatilahallituksen mahdollisuudesta asettaa edellä 19 §:ssä tarkoitetun kiellon tehosteeksi sakon uhka. Yleiset säännökset uhkasakon asettamisesta ja maksettavaksi tuomitsemisesta ovat uhkasakkolaissa (1113/90). Lain mukaan sama viranomainen, joka asettaa uhkasakon eli tässä tapauksessa maatilahallitus, päättää myös sen tuomitsemisesta maksettavaksi.

21 §. *Rangaistussäännös*. Pykälän 1 momentti sisältää säännökset elinkeinonharjoittajaan lannoitelain nojalla kohdistuvista rangaistuksista ja menettämisseuraamuksesta. Säännöksen mukaan lannoitevalmisteiden maahantuomisesta, markkinomisesta, valmistamisesta tai luovuttamisesta vastoin 4, 5—8 ja 10 §:n säännöksiä tai 5—8 ja 10 §:n nojalla annettuja määräyksiä voisi olla seuraamuksena sakko-rangaistus. Sama koskisi lain 9, 14 ja 15 §:ssä säädettyjen tyyppinimen ja kaupanimen vahvistamista koskevan vaatimuksen, rekisterilomituksen tekemisen ja tiedoston ylläpitämisen laiminlyömistä. Sakkorangaistuksen lisäksi lannoitevalmiste pakkauksineen tai osa siitä taikka niiden arvo voitaisiin tuomita valtiolle menetetyksi, jollei se olosuhteet huomioon ottaen olisi kohtuutonta. Nämä seuraamukset on yhdessä muiden järjestelmään kuuluvien seuraamusten kanssa katsottu riittäväksi rangaistukseksi lainsäädännön säännösten ja määräysten rikkomisesta. Lannoiterikoksen tunnusmerkistöä ei enää ehdoteta määriteltäväksi, vaan voimassa olevan lain perusteella lannoiterikoksina pidettävät teot olisivat ehdotetun lain mukaan lannoitelakirikkomuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisten keskinäisestä toimivallan jaos-

ta rikosilmoituksen tekemisessä. Ehdotuksen mukaan rikkomuksen ilmoittaminen poliisiviranomaisille syyteharkintaan olisi maatilahallituksen tehtävänä. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä kokonaisuutena ottaen ilmeisen vähäisestä rikkomuksesta. Tästä on selvyden vuoksi otettu maininta säännökseen, vaikka valvontaviranomaisen valtuuksiin onkin yleisesti katsottu ilman eri valtuutustakin kuuluvan oikeus harkita, onko vähäisempien rikosten ilmoittaminen syytteeseen tarkoituksenmukaista.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin 16 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomista koskevien seuraamusten osalta rikoslakiin. Rikoslain 40 luvun 5 §:ssä (792/89) säädetään rangaistuksista, joita virkamiehelle tai julkisyhteisön työntekijälle voidaan tuomita salassapitorikoksesta tai tuottamuksettua salassapitorikoksesta. Pykälän mukaan on rangaistava teko oikeudettomasti paljastaa tai käyttää hyödyksi sellaista palvelussuhteesta saatua tietoa, jota lain nimenomaisen säännöksen nojalla ei saa ilmaista. Virkamiehellä tarkoitetaan rikoslaissa sekä henkilöä, joka on virka- tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, että henkilöä, joka lain tai sen nojalla annetun määräyksen perusteella käyttää julkista valtaa. Rikoslain salassapitorikoksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin näin ollen myös niihin lannoitelain nojalla määrättyihin valtuutettuihin tarkastajiin ja näytteenottajiin, jotka eivät ole palvelussuhteesta valvontaviranomaisiin.

22 §. *Vahingonkorvausvelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan, että lannoitevalmisteiden myyjällä olisi niin sanottu ankara vastuu myymistään lannoitevalmisteista. Tällä tarkoitetaan sitä, että tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheutetun vahingon lisäksi myyjän on korvattava ostajalle myös huolimattomuudesta riippumatta syntynyt vahinko. Ilman erityissäännöstä myyjän korvausvelvollisuus määräytyisi elinkeinonharjoittajien välisessä kaupassa kauppalaan ja kuluttajakaupassa kuluttajansuojalain perusteella. Näissä laeissa korvausvastuu on osin huolimattomuudesta riippumatonta ja osin huolimattomuuteen perustuvaa.

Vastaava periaate sisältyy myös voimassa olevaan ja sitä edeltäneeseen lannoitelakiin. Säännös perustuu siihen, että virheellisen tuotantotarvikkeen, kuten lannoitevalmisteen, käytöstä aiheutuva taloudellinen vahinko voi olla moninkertainen tarvikkeen arvoon verrattuna ja tällaisena kohtuuttoman raskas yksityi-

sen viljelijän yksin kannettavaksi. Tällainen virheellinen tuote saattaa lisäksi vahingoittaa yrityksen tuotantoa ja tuotantokykyä, mikä edelleen vähentää yrittäjän mahdollisuutta tappion kantamiseen. Myyjä sitä vastoin pystyy yleensä siirtämään vahingon suuremman joukon kannettavaksi. Suurella yrityksellä on mahdollisuus ottaa riskit huomioon tuotteen hinnoittelussa sekä ottamalla riittävät vakuutukset.

Myös tuotevastuulaki perustuu edellä selostettuun ankaran vastuun periaatteeseen. Laki koskee myös lannoitevalmisteita, mutta se tulee sovellettavaksi lähinnä silloin, kun valmistesta aiheutuu tuotteen puutteellisen turvallisuuden vuoksi vahinkoa yksityiselle henkilölle tai vahingon tapahtumishetkellä pääasiassa yksityiseen tarkoitukseen käytetylle omaisuudelle. Vahinkoja, jotka kohdistuvat elinkeinotoiminnassa, kuten maatalousyrityksessä käytettyyn omaisuuteen, lain korvausvelvollisuus ei sen sijaan kata.

6 luku. Erinäiset säännökset

23 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälän mukaan tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella.

24 §. *Lain voimaantulo.* Lain voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

25 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain 14 §:n mukaisen ilmoitusjärjestelmän käyttöönotossa noudatettavasta siirtymäajasta. Elinkeinonharjoittajan, joka ehdotetun lain voimaan tullessa harjoittaa laissa tarkoitettua toimintaa, olisi tehtävä laissa tarkoitettu ilmoitus kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Sen sijaan elinkeinonharjoittajan, joka lain voimaantulon jälkeen aloittaa ilmoituksenvaraisen toiminnan, tulisi tehdä ilmoitus voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Tarkoituksena on, että aloittamisilmoitus olisi tehtävä vähintään kuukautta ennen toiminnan aloittamista.

2. Tarkemmat määräykset

Esityksessä ehdotetaan, että lakia alemmanasteiset säännökset annettaisiin jatkossa asetuksen sijasta yleensä maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Tämä on perusteltua, koska alemmanasteiset määräykset tulevat si-

sältämään lähinnä EY:n direktiivien mukaista, hyvin teknisluonteista sääntelyä, joka omaksutaan suoraan direktiiveistä. Sääntelytaso on perusteltu myös siksi, että direktiivien muuttuessa myös Suomen vastaavia määräyksiä joudutaan jatkuvasti muuttamaan.

Ehdotettu laki sisältää valtuudet määrätä maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä lannoiteluettelosta ja sitä koskevasta hakumennettelystä, lannoitevalmisteiden laatu-, merkintä- ja pakkausvaatimuksista sekä tuoteselosteiden sallituista poikkeamista tarkastuksessa todetusta arvosta. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi myös tarkemmat määräykset niistä seikoista, joita maanparannusaineiden, lannoitetujen kasvualueiden, typpibakteerivalmisteiden ja kompostointivalmisteiden tyyppinimiä ja kauppainimiä vahvistettaessa on otettava huomioon. Ministeriö määräisi myös elinkeinotoimintaa koskevan ilmoituksen tarkemmasta sisällöstä ja tekemisestä sekä elinkeinonharjoittajan ylläpitämän tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä. Lisäksi ministeriö antaisi tarkemmat määräykset laissa tarkoitettujen tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta. Ministeriö määräisi myös lain nojalla perittävien maksujen suuruuden sekä valtuutetuille tarkastajille ja näytteenottajille maksettavat palkkiot ja korvaukset. Maatilahallitus antaisi teknisluonteiset määräykset tilastointiin ja maksujen perimisjärjestelmään liittyvästä maahantuonti- ja valmis-

tusmäärien ilmoittamista koskevasta menettelystä.

Norminantajaksi ehdotetaan säädettäväksi pääosin maa- ja metsätalousministeriö. Tämä on perusteltu siksi, että norminantoa ei ole yleensä syytä antaa saman viranomaisen tehtäväksi, joka valvoo lainsäädännön ja sen perusteella annettujen normien noudattamista. Vastaavan periaatteen noudattamista on ehdottanut 13 päivänä joulukuuta 1991 ja 14 päivänä syyskuuta 1992 antamissaan mietinnöissä myös teknillisen tarkastuksen komitea -91, joka katsoi, että tarkastustoimintaa koskeva sitova norminanto tulee siirtää ministeriötasoa alemmalla tasolla ministeriöön. Periaatetta tukevat myös vireillä olevat maataloushallinnon kehittämistä koskevat suunnitelmat, joiden mukaan norminanto keskitettäisiin maa- ja metsätalousministeriöön. Vastaavaa periaatetta on tarkoitus noudattaa myös muussa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaa koskevassa ETA-sopimuksen voimaansaattamisessa.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanlaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Lain voimaantuloajankohdasta ehdotetaan voitavan säätää asetuksella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lannoitelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tarkoituksena on edistää hyvälaatuisten, turvallisten ja Suomen kasvintuotantoon sopivien lannoitevalmisteiden tarjontaa sekä riittävien tietojen antamista lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille.

2 §

Sovelтамисala

Tätä lakia sovelletaan lannoitteiden, maanparannusaineiden, lannoitettujen kasvualustojen, typpibakteerivalmisteiden ja kompostointivalmisteiden markkinointiin, maahantuontiin ja markkinointia varten tapahtuvaan valmistukseen. Lakia sovelletaan myös teollisuus-, tuotanto- tai muiden laitosten toiminnan yhteydessä syntyvien lannoitteena, maanparannusaineena, lannoitettuna kasvualustana tai kompostointivalmisteena käytettäväksi kelpaavien sivutuotteiden luovuttamiseen silloinkin, kun luovutus tapahtuu vastikkeetta.

Tätä lakia ei sovelleta:

1) yhdyskuntien jätevesilietteisiin ja kiinteistöjen sakokaivolietteisiin, kun niitä käytetään sellaisenaan lannoitevalmisteina;

2) sellaiseen luonnonlantaan ja maanparannusaineeseen, jota ei ole myyntiä varten teknisesti käsitelty;

3) maahantuotaviin 50:tä kiloa pienempiin maanparannusaine- ja lannoitettuihin kasvualustaihin, joita ei ole tarkoitettu myyntiin; eikä

4) ulkomaille vietäviin lannoitevalmisteisiin lukuun ottamatta ETY- lannoitteita tai maahantuotavaan kauttakulutavaan.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *lannoitevalmisteella* lannoitteita, maanpa-

rannusaineita, lannoitettuja kasvialustoja, typpibakteerivalmisteita ja kompostointivalmisteita sekä lannoitteena, maanparannusaineena, lannoitettuna kasvialustana tai kompostointivalmisteena käytettäväksi kelpaavia sivutuotteita;

2) *lannoitteella* aineita ja valmisteita, jotka on tarkoitettu edistämään kasvien kasvua tai parantamaan sadon laatua ja joiden vaikutus perustuu kasvinravinteisiin taikka muihin kasveille, ihmisille tai eläimille hyödyllisiin aineisiin;

3) *ETY-lannoitteella* sellaisia 2 kohdassa tarkoitettuja, "ETY- lannoite" -merkinnällä varustettuja aineita ja valmisteita, jotka täyttävät maa- ja metsätalousministeriön tällaisille lannoitteille määäämät laatu-, merkintä-, pakkaus- ja muut vaatimukset;

4) *maanparannusaineella* aineita ja valmisteita, joiden käytöllä pyritään muuttamaan maan tai kasvialustan fysikaalista, kemiallista tai biologista tilaa kasvien kasvun edistämiseksi tai sadon laadun parantamiseksi ja joiden vaikutus perustuu pääasiassa muuhun kuin aineen sisältämiin kasvinravinteisiin;

5) *lannoitetulla kasvialustalla* kasvialustaa, johon on lisätty lannoitevalmisteita; kasvialustalla tarkoitetaan teknisesti käsiteltyjä kiinteitä tai nestemäisiä aineita, joita käytetään kasvien kasvupohjana;

6) *typpibakteerivalmisteella* tyyppä sitovien pieneliöiden viljelmää, jolla käsitellään siemeniä tai maaperää tarkoituksena siirrostaa näihin kyseiset pieneliöt;

7) *kompostointivalmisteella* tuotetta, joka on tarkoitettu edistämään kompostin hajoamista tai parantamaan sen laatua ja jonka vaikutus perustuu sen sisältämiin pieneliöihin tai kasvinravinteisiin; sekä

8) *kasvinravinteella* pääravinteita, sivuravinteita ja hivenravinteita; pääravinteilla tarkoitetaan tyyppä, fosforia ja kaliumia, sivuravinteilla kalsiumia, magnesiumia, natriumia ja rikkiä sekä hivenravinteilla booria, kobolttia, kuparia, rautaa, mangaania, molybdeenä ja sinkkiä.

2 luku

Lannoitteiden valmistus, markkinointi ja maahantuonti

4 §

Lannoiteluettelo

Maahantuoda, markkinoida ja markkinointia varten valmistaa saa vain sellaisia lannoitteita, jotka on merkitty maa- ja metsätalousministeriön julkaisemaan lannoiteluetteloon.

Luetteloon merkitään ne lannoitteet, jotka on lueteltu Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen II liitteessä mainitun, lannoitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin (76/116/ETY) I liitteessä. Maa- ja metsätalousministeriö voi hakemuksesta tai hakemuksetta hyväksyä luetteloon merkittäväksi muitakin lannoitteita edellyttäen, että lannoite on käytötarkoitukseensa sopivaa ja ettei se sisällä sellaisia määriä haitallisia tai vaarallisia aineita tai eliöitä, että sen ohjeiden mukaisesta käytöstä voi tästä syystä aiheutua vahinkoa ihmisille, eläimille tai muulle luonnolle.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa määräykset siitä, mitä tietoja lannoitteen luetteloon merkitsemistä koskevassa hakemuksessa on ilmoitettava sekä hakemusta tehtäessä noudatettavasta menettelystä.

5 §

Laatuvaatimukset

Maahantuotavien, markkinoitavien ja markkinointia varten valmistettavien lannoitteiden tulee täyttää maa- ja metsätalousministeriön asianomaiselle lannoitteelle määräämät yksityiskohtaiset laatuvaatimukset sekä ministeriön tarvittaessa määräämät erityiset laatuvaatimukset.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tulee sellaisten ammoniumnitraattilannoitteiden, jotka sisältävät yli 28 painoprosenttia tyyppiä, täyttää maa- ja metsätalousministeriön tällaisille lannoitteille määräämät vaatimukset sekä ennen niiden markkinoille laskemista tai tullivalvonnasta vapauttamista läpäistä maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla suoritettut räjähtämättömyyskokeet.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarvittaessa määräyksiä 2 §:ssä tarkoitettuja lannoitteena käytettäväksi kelpaavia sivutuotteita koskevista laatuvaatimuksista.

6 §

Merkitseminen

Maahantuotavista, markkinoitavista ja markkinointia varten valmistettavista lannoitteista on annettava ostajalle kirjallisesti tuoteselosteessa maa- ja metsätalousministeriön määräämät tiedot. Maa- ja metsätalousministeriö määrää myös, mitä tietoja 2 §:ssä tarkoitettuihin lannoitteena käytettäväksi kelpaavista sivutuotteista on luovutuksensaajalle tuoteselosteessa annettava.

Tuoteseloste on painettava tai kiinnitettävä pakkaukseen. Yli 100 kiloa painaviin pakkauksiin tai irtotavaraan merkinnät voidaan kuitenkin tehdä tavarana mukana seuraaviin asiakirjoihin. Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset merkintöjen tekemisestä sekä määrää tarkastuksessa todetun ravinnepitoisuuden sallitut poikkeamat valmistajan ilmoittamasta arvosta.

7 §

Pakkausmääräykset

Maahantuotavien, markkinoitavien ja markkinointia varten valmistettavien lannoitteiden tulee täyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämät pakkausvaatimukset.

3 luku

Muiden lannoitevalmisteiden valmistus, markkinointi ja maahantuonti

8 §

Laatuvaatimukset

Maanparannusaine, lannoitettu kasvualusta, kompostointivalmiste tai sellaisena käytettäväksi kelpaava sivutuote taikka typpibakteerivalmiste ei saa sisältää sellaisia määriä haitallisia tai vaarallisia aineita tai eliöitä, että sen ohjeiden mukaisesta käytöstä tästä syystä voi aiheutua vahinkoa ihmisille, eläimille tai muulle luonnolle. Tällaisen lannoitevalmisteen tulee olla tasalaatuista, käyttötarkoitukseensa sopivaa sekä koostumukseltaan ja käytön kannalta oleellisilta ominaisuuksiltaan kuten hienousasteeltaan, kosteuspuhtaisuudeltaan ja puhtaudekseen sellaista kuin ostajilla yleensä kysymyksessä olevan tavarana kaupassa on aihetta otaksua.

Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä

tässä pykälässä tarkoitetuille lannoitevalmistuille myös yksityiskohtaisia laatuvaatimuksia sekä erityisiä laatuvaatimuksia.

9 §

Tyyppinimen ja kaupanimen vahvistaminen

Maanparannusaineen, lannoitetun kasvu-alustan, tyypibakteerivalmisteen tai kompostointivalmisteen maahantuojan ja valmistajan on ennen valmisteen markkinointia toimitettava sen tyyppinimi ja kaupanimi maatilahallituksen vahvistettavaksi. Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset niistä seikoista, jotka tyyppinimiä ja kaupanimiä muodostettaessa ja vahvistettaessa on otettava huomioon.

10 §

Merkitseminen

Maahantuotavista, markkinoitavista ja markkinointia varten valmistettavista maanparannusaineista, lannoitetusta kasvualustoista, tyypibakteerivalmisteista ja kompostointivalmisteista on annettava ostajalle kirjallisesti tuoteselosteessa maa- ja metsätalousministeriön määräämät tiedot. Maa- ja metsätalousministeriö määrää myös, mitä tietoja 2 §:ssä tarkoitetuista maanparannusaineena, lannoitettuna kasvualustana tai kompostointivalmisteena käytettäväksi kelpaavista sivutuotteista on luovutuksensaajalle tuoteselosteessa annettava. Maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää sellaisten tässä momentissa tarkoitettujen valmisteen koskevien tietojen ilmoittamisen, joilla ei ole olennaista merkitystä valmisteen käyttämisen kannalta.

Tuoteseloste on painettava tai kiinnitettävä pakkaukseen. Irtotavaraa koskevat merkinnät voidaan kuitenkin tehdä valmisteen mukana seuraaviin asiakirjoihin. Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset merkintöjen tekemisestä ja määrää tarkastuksessa todetun ravinnepitoisuuden sallitut poikkeamat valmistajan ilmoittamasta arvosta.

4 luku

Valvonta

11 §

Valvontaviranomaiset

Lannoitevalmisteiden valmistuksen ja mark-

kinoinnin sekä niiden valvonnan yleinen ohjaus kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Valmistusta, markkinointia ja maahantuontia sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvoo maatilahallitus. Maahantuontia valvoo maatilahallituksen ohella tullilaitos.

12 §

Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat

Maatilahallitus käyttää valvontatehtävissä apunaan tehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia ja näytteenottajia. Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat toimivat tehtävänsään virkamielen vastuulla.

Jos valtuutettu tarkastaja tai näytteenottaja on estynyt suorittamasta tehtävänsä, maatilahallitus voi määrätä jonkun esteettömän henkilön tilapäisesti suorittamaan hänen tehtäviään. Näytteen voi ottaa myös asianomainen tulliviranomainen tai poliisiviranomainen maatilahallituksen kutakin tapausta varten erikseen antamien ohjeiden mukaisesti.

13 §

Tarkastukset

Maatilahallituksella sekä valtuutetuilla tarkastajilla ja näytteenottajilla on oikeus tarkastaa lannoitevalmisteita, valmistus- ja pakkaus-tiloja, varastointi- ja myyntipaikkoja, kuljetusvälineitä ja 15 §:ssä tarkoitettua tiedostoa sekä ottaa raaka-aineesta ja valmiista tuotteesta maksutta tarpeellisia näytteitä. Maatilahallitus voi asettaa lannoitevalmisteiden maahantuontipaikkakunnille näytteenottajia. Maatilahallitus voi lisäksi asettaa lannoitevalmisteita valmistavaan laitokseen tarkastajan.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettujen tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta.

14 §

Ilmoitusvelvollisuus

Tässä laissa tarkoitettua lannoitevalmisteiden valmistusta, markkinointia tai maahantuontia harjoittavan elinkeinonharjoittajan sekä 2 §:ssä tarkoitettuja sivutuotteita luovuttavan elinkeinonharjoittajan on tehtävä maatilahallitukselle kirjallinen ilmoitus toiminnastaan. Maatilahallitus pitää elinkeinonharjoittajista valvontaa varten rekisteriä.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoituksen tekemisestä.

Valmistajan on varattava maatilahallitukselle tilaisuus tarkastuksen suorittamiseen tuotantolaitoksessa ennen toiminnan aloittamista.

15 §

Tiedosto

Lannoitevalmisteen valmistusta, markkinointia tai maahantuontia harjoittavan elinkeinonharjoittajan sekä 2 §:ssä tarkoitettuja sivutuotteita luovuttavan elinkeinonharjoittajan on pidettävä tässä laissa tarkoitettua toiminnastaan tiedostoa, josta tarvittaessa voidaan selvittää valvontaa varten tarpeelliset tiedot. Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä.

Maahantuojan ja valmistajan on ilmoitettava maatilahallitukselle sen tarkemmin määräämällä tavalla lannoitevalmisteiden maahantuontija valmistusmäärät sekä valmistukseen käytettyjen raaka-aineiden määrät.

16 §

Salassapitovelvollisuus

Henkilö, joka on tässä laissa säädettyä tehtävää suorittaessaan saanut tietoja elinkeinonharjoittajan liike- tai ammattisalaisuudesta tai taloudellisesta asemasta, ei saa niitä paljastaa eikä käyttää ansiotarkoituksessa hyödykseen, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, tähän suostu.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista:

- 1) syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämistä varten;
- 2) 11 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten; ja
- 3) muutoksenhakua tutkivalle viranomaiselle tämän lain mukaisessa asiassa.

17 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Maatilahallitus julkaisee valvonnan tulokset. Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset tulosten julkaisemisesta.

18 §

Valvontamaksut ja palkkiot

Tämän lain ja sen nojalla annettujen sään-

nösten ja määräysten valvonnan toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien kustannusten kattamiseksi peritään lannoitevalmisteiden valmistusta ja maahantuontia harjoittavilta elinkeinonharjoittajilta kaksi kertaa vuodessa maksu. Maksu voidaan määrätä valmisteryhmäkohtaisesti huomioon ottaen valmistus- ja maahantuontimäärät. Erityistutkimuksista maatilahallitus voi periä erillisen maksun. Maksuista on muutoin voimassa, mitä valtion maksuperustelaissa (150/92) säädetään.

Maatilahallituksen valtuuttamille tarkastajille ja näytteenottajille voidaan suorittaa tarkastuksista ja näytteenotosta palkkiota ja kustannusten korvausta. Maa- ja metsätalousministeriö määrää palkkioiden ja korvausten suorittamisesta ja perusteista.

5 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

19 §

Kielto

Maatilahallituksen tulee kieltää lannoitevalmisteen maahantuonti, markkinointi, valmistus tai luovutus, jos valmiste ei täytä sille tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Kielto on annettava määräaikaikaisena, jos sen perusteena oleva puutteellisuus on mahdollista poistaa. Kielto on viipymättä peruutettava, jos kiellon perusteena oleva puutteellisuus on poistettu tai jos sillä ei enää kiellon määräämisen kannalta ole merkitystä. Kieltoa on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä päätöksen täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi.

Lannoitevalmisteet, joiden maahantuonti kielletään ja joita koskevaa puutteellisuutta ei voida poistaa, on maahantuojan palautettava tai hävitettävä maatilahallituksen hyväksymällä tavalla.

20 §

Ulkasakko

Maatilahallitus voi asettaa 19 §:ssä tarkoitettua kiellon tehosteeksi uhkasakon.

Uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

21 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) tuo maahan, markkinoi tai markkinointia varten valmistaa lannoitevalmistetta vastoin 4 §:n säännöksiä;

2) tuo maahan, markkinoi, markkinointia varten valmistaa tai luovuttaa lannoitevalmistetta, joka ei täytä 5-8 ja 10 §:ssä sekä niiden nojalla annetuissa määräyksissä lannoitevalmisteille asetettuja vaatimuksia;

3) laiminlyö toimittaa 9 §:ssä säädetyn lannoitevalmisteen tyyppinimen ja kaupanimen vahvistettavaksi 9 §:ssä säädetyn tavoin;

4) laiminlyö 14 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden; tai

5) laiminlyö 15 §:ssä säädetyn tiedoston pitämisen;

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *lannoitekirikkomuksesta* sakkoon. Lisäksi voidaan lannoitevalmiste pakkauksineen tai osa siitä taikka niiden arvo tuomita menetetyksi valtiolle, jollei se olosuhteet huomioon ottaen ole kohutuutonta.

Maatilahallitus tekee 11 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten puolesta ilmoituksen 1 momentissa tarkoitettua rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä sellaisesta rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä.

Rangaistus virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 40 luvun 5 §:ssä.

22 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Myyjän on korvattava vahinko, joka ostajal-

le aiheutuu siitä, että myyty valmiste ei täytä säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia taikka että se poikkeaa ostajalle annetuista tiedoista enemmän kuin maa- ja metsätalousministeriön määräysten mukaan on sallittua. Korvaus on suoritettava, vaikka vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta.

6 luku

Erinäiset säännökset

23 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

24 §

Lain voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettyään ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan 16 päivänä toukokuuta 1986 annettu lannoitelaki (377/86) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa saadaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

25 §

Siirtymäsäännökset

Elinkeinonharjoittajan, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa tässä laissa tarkoitettua toimintaa, on tehtävä 14 §:ssä tarkoitettu ilmoitus toiminnastaan kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*